

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE RECHTSPREKENDE HANDELING

Openbare les gegeven voor de Rechtsfaculteit der Universiteit te Gent door de Heer H. LENAERTS, Substituut Auditeur-generaal bij de Raad van State, ter verkrijging van de graad van geaggregeerde van het hoger onderwijs.

Gerecht en administratie zijn twee begrippen waarvan ieder onmiddellijk aanvoelt dat zij een geheel van organen aanduiden die met zeer verschillende staatsfuncties zijn belast. De vraag waarin het onderscheid tussen beide functies precies bestaat, is evenwel minder gemakkelijk te beantwoorden.

Bij de bepaling van de rechtsprekende handeling komt het nochtans hoofdzakelijk daar op aan : de rechtsprekende functie nauwkeurig van de administratieve functie onderscheiden.

Inderdaad, van de drie staatsfuncties, de wetgevende, de administratieve en de rechtsprekende, is het onderscheid tussen de laatste twee het minst duidelijk omlijnd. Sommigen hebben zelfs beweerd dat er geen materieel onderscheid tussen beide bestaat ; zij zien in de rechtsprekende functie slechts een species van de administratieve en bepalen ze uitsluitend op grond van formele kenmerken (1).

Terloops weze er aan herinnerd dat de drieledige indeling der staatsfuncties niet gelijklopend is met de drieledige indeling der staatsmachten ; « de bevoegdheid der drie staatsmachten, schrijft Prof. Mast, is niet beperkt tot de materiële functies die haar eigen zijn » (2).

De vraag naar de inhoud van de rechtsprekende handeling of rechterlijke beslissing komt in de praktijk dus neer op het bepalen van de criteria, volgens welke deze handeling kan worden onderscheiden van de administratieve of bestuurshandeling.

Om dit duidelijk in het licht te stellen, onderzoeken wij in de eerste plaats het belang van een nauwkeurig onderscheidingscriterium van beide soorten rechtshandelingen.

Vervolgens kunnen dan de verschillende criteria worden ontleed die door de rechtsleer worden voorgesteld om de inhoud der rechtsprekende handeling te bepalen. De bespreking van deze criteria zal ons tot het besluit leiden dat geen dezer als zodanig volstaat om het rechtsprekend karakter van gelijk welke rechtshandeling met zekerheid te bepalen.

Om die reden zullen wij in het laatste deel van deze uiteenzetting als onze persoonlijke mening voorop stellen dat, in plaats van één algemene begrips-

omschrijving moet worden gezocht naar een systematiek, waarin verschillende soorten van rechtsprekende handelingen worden onderscheiden. Die verschillende soorten hebben alle weliswaar een gemeenschappelijk kenmerk, maar anderzijds vertonen zij onderling te grote verschilpunten opdat deze voldoende duidelijk in één enkele definitie tot uiting kunnen worden gebracht.

* * *

In de eerste plaats moet dus het *nut van een nauwkeurige omschrijving* van de rechtsprekende handeling worden aangetoond.

De aard van een rechtshandeling met zekerheid kunnen bepalen is zowel van belang voor de wetgever als voor het orgaan dat de beslissing moet nemen en de hogere rechter die erover moet oordelen.

De wetgever moet zich in de eerste plaats ten volle rekenschap geven van het onderscheid tussen de rechtsprekende en de administratieve handeling o.w.v. de belangrijke gevolgen die het instellen van een rechtsprekend orgaan heeft op het stuk van de grondwettelijke bevoegdheidsregeling ; wanneer de wetgever een administratief rechtscollege instelt om geschillen te beoordelen, ontnemt hij door het feit zelf aan de rechterlijke macht alle bevoegdheid te dien aanzien ; meteen beslist hij ook dat het recht dat dit geschil tot voorwerp heeft, geen burgerlijk recht is (3) ; want, geschillen over burgerlijke rechten behoren krachtens artikel 92 van de Grondwet bij uitsluiting tot de bevoegdheid van de gewone rechtbanken.

Voorts mag de wetgever niet uit het oog verliezen dat artikel 94 van de Grondwet hem verplicht zelf tot de instelling van een « met eigenlijke rechtspraak belast orgaan » te beslissen. De algemene draagwijdte van dit grondwettelijk voorschrift werd onlangs nog duidelijk in het licht gesteld door het Hof van Cassatie in zijn arrest van 21 december 1956 : aan de beslissingen van de commissies inzake werkloosheid wordt alle wettelijke kracht onzegd, omdat de wetgever heeft verzuimd de Koning te machtigen rechtscolleges ter zake op te richten (4). En terecht onderlijnde

Advocaat-Generaal Ganshof van der Meersch, in zijn conclusies bij dit arrest, dat het voorschrift van artikel 94 alleen dan ten volle is nageleefd, indien de wetgever niet enkel machtiging aan de Koning verleent om rechtscolleges in te stellen, maar ook de beginselen vastlegt die de inrichting, werking en samenstelling van het rechtsprekend orgaan beheersen.

Tenslotte zal een duidelijk inzicht in het onderscheid tussen de rechtsprekende en de administratieve handeling voor de wetgever onontbeerlijk zijn, wanneer hij eenmaal het vraagstuk van de hervorming der administratieve rechtscolleges in behandeling zal nemen. Ter gelegenheid van de bespreking van de wet op de Raad van State werd de noodzakelijkheid van de vereenvoudiging en de eenmaking van de administratieve rechtspraak meermaals onderlijnd ⁽⁵⁾. En de wetsvoorstellen op de instelling van arbeidsgerechten hebben de actualiteit van het vraagstuk nog doen toenemen; deze voorstellen strekken er o.m. toe de bevoegdheid van alle administratieve rechtscolleges inzake sociale zekerheid aan de toekomstige arbeidsrechtbanken over te dragen ⁽⁶⁾.

Welnu, opdat de wetgever met kennis van zaken kan oordelen welke bevoegdheid aan deze nieuwe rechtscolleges moet worden toevertrouwd, moet hij vooraf weten welke van de bestaande commissies, raden en organen een ware rechtsprekende bevoegdheid uitoefenen. Alleen deze organen moeten in het hervormde stelsel worden ingeschakeld, terwijl de instellingen die met administratieve taken zijn belast, eruit geweerd moeten worden.

Na de wetgever moeten ten 2e ook een duidelijk inzicht hebben in de aard van de rechtsprekende handelingen, de *organen die zulke handelingen moeten stellen*.

Wanneer te dien aanzien de bedoeling van de wetgever niet duidelijk uit de tekst van de wet blijkt, staat het betrokken orgaan zelf voor de delicate opgave de aard van zijn bevoegdheid te bepalen.

Dit is van groot belang omdat de techniek bij het nemen van een rechterlijke beslissing anders is dan bij het stellen van een bestuurshandeling: de te volgen rechtspleging is verschillend en de bevoegdheid van de rechter is in bepaalde opzichten ruimer en in andere opzichten enger dan die van een administratieve overheid.

Deze verschilpunten zullen aanstonds duidelijk blijken, wanneer het onderscheid tussen de rechtsprekende en de administratieve handeling nader zal worden toegelicht. Thans kunnen wij reeds bij wijze van voorbeeld volgende verschillen aanstippen:

— artikel 107 van de Grondwet, dat verbiedt onwettige besluiten en verordeningen toe te passen, geldt alleen voor rechtsprekende organen en niet voor administratieve overheden ⁽⁷⁾;

— de verplichting om hun beslissingen met redenen te omkleden, geldt altijd voor rechtscolleges; administratieve handelingen moeten alleen gemotiveerd zijn, wanneer de wet deze verplichting uitdrukkelijk oplegt ⁽⁸⁾.

Behalve de wetgever en het betrokken orgaan, is de bepaling van de rechtsprekende handeling ten 3e ook van belang voor de *hogere rechter*; dit geldt inzonderheid voor de cassatierechter, die over de wettigheid van de hem voorgelegde beslissing moet oordelen.

Voor de rechterlijke macht enerzijds heeft het onderscheid tussen de rechtsprekende en de administratieve handeling vooral invloed op het bepalen van haar eigen bevoegdheid. Heeft de wetgever de beoordeling van geschillen over een subjectief recht aan administratieve rechtscolleges opgedragen, dan zijn de gewone rechtbanken niet meer bevoegd om van

die geschillen kennis te nemen. Hun bevoegdheid blijft daarentegen onaangetast, wanneer de betrokken organen een zuiver administratieve opdracht hebben; zulke organen doen immers geen uitspraak over een geschil maar brengen de beslissing, die eventueel het geschil kan doen ontstaan, mede tot stand.

Voor de Raad van State anderzijds rijst onophoudend de vraag naar de aard der voorgelegde beslissing, omdat dit zijn invloed heeft op de behandeling van de zaak: beroepen tot nietigverklaring van hetgeen artikel 9 van de wet van 23 december 1946 noemt « administratieve beslissingen in betwiste zaken » zijn aan bijzondere regelen onderworpen, die niet gelden voor beroepen tegen bestuurshandelingen.

Bij wijze van voorbeeld kan hier gewezen worden op volgende verschilpunten:

— alleen wanneer een rechtsprekende handeling wordt vernietigd, wordt de zaak verzonden naar het rechtscollege dat de bestreden beslissing heeft genomen ⁽⁹⁾;

— in een geschil over een administratieve beslissing, treedt als tegenpartij steeds op de overheid die de beslissing heeft genomen; een rechtscollege daarentegen is nooit partij voor de hogere rechter ⁽¹⁰⁾;

— om beroep tegen een rechtsprekende handeling in te stellen, moet men in beginsel partij geweest zijn in de zaak, wanneer de bestreden beslissing werd genomen ⁽¹¹⁾; voor beroepen tegen administratieve beslissingen vindt dit ontvankelijkheidsvoorschrift natuurlijk geen toepassing.

* * *

Indien wij vooraf het belang van het besproken vraagstuk hebben belicht, is dat niet alleen om het nut van het probleem zelf aan te tonen, maar ook omdat bij het zoeken naar een gepast onderscheidingscriterium moet rekening worden gehouden met de eisen van de praktijk, m.a.w. omdat het probleem moet worden opgelost, in functie van de redenen waarom het nodig is de aard van de rechtshandeling te kunnen bepalen.

Wat baten immers streng logisch verantwoorde definities die geen rekening houden met de juridische werkelijkheid, d.w.z. met de gegevens die de wetgeving en een vaste rechtspraak daaromtrent bevatten ⁽¹²⁾. Welke waarde hebben voor de rechtspraktijk omschrijvingen, zoals die van Guillien ⁽¹³⁾ en Wodon ⁽¹⁴⁾ b.v., die aan de uitspraken van de strafrechter en de arresten van de Raad van State het rechtsprekend karakter ontzeggen?

Het is toch algemeen aanvaard dat deze organen met eigenlijke rechtspraak zijn belast. Anderzijds werden een aantal beslissingen van andere instellingen zonder enige aarzeling bij de administratieve handelingen ondergebracht.

De moeilijkheid is nu een nauwkeurig onderscheidingscriterium te vinden dat enerzijds met deze algemeen gangbare opvatting rekening houdt, maar anderzijds ook voldoende nauwkeurig is om de aard van die rechtshandelingen te bepalen, die zowel kenmerken van de ene als van de andere soort vertonen.

Dat deze moeilijkheden verre van denkbeeldig zijn, bewijzen de verschillende, vaak zeer uiteenlopende *begripsomschrijvingen*, die door de *rechtsleer* worden voorgesteld en waarvan wij thans de voornaamste elementen ontleiden.

In de rechtsleer constateren wij twee fundamenteel verschillende strekkingen om de rechtsprekende handeling te omschrijven: de enen verdedigen een materiële definitie, de anderen houden het bij een formele bepaling. Hier dient onmiddellijk aan toegevoegd dat

sommige auteurs zoals Wigny (15), Moureau (16) en Vauthier (17) zowel elementen van de ene als van de andere omschrijving in aanmerking nemen.

Welke zijn nu de voornaamste dier materiële en formele criteria die in de rechtsleer worden voorgesteld?

* * *

Van *materieel* standpunt uit beschouwd, worden volgende elementen van de rechtsprekende handeling aangewezen:

1° het geschil, dat de aanleiding vormt tot de uitoefening van de rechtsprekende functie;

2° de subjectieve rechtstoestand of de objectieve rechtsregel, waarover het geschil loopt; dit is het voorwerp van de rechtsprekende handeling;

3° de oplossing van het geschil, dat het doel is van de rechtsprekende functie;

4° het gezag van gewijsde, dat de bijzondere hoedanigheid van de rechterlijke beslissing vormt.

Ten le onderstelt de uitoefening van de rechtsprekende functie dus het bestaan van een *geschil*.

In zijn gewone betekenis duidt geschil op een tegenstelling tussen twee partijen, die tegenstrijdige aanspraken tegenover elkaar doen gelden.

Bijv. de verkoper eist onmiddellijke betaling van de prijs, terwijl de koper beweert slechts tot betaling verplicht te zijn, nadat het goed in de overeengekomen voorwaarden is geleverd.

Indien het geschil, in deze klassieke betekenis genomen, als essentieel voor het bestaan van de rechtsprekende handeling wordt beschouwd, kunnen nochtans een aantal beslissingen, waarvan het jurisdictioneel karakter algemeen wordt aanvaard, niet meer bij deze categorie worden gerangschikt.

Alzo zal men b.v. in het strafproces bezwaarlijk een eigenlijk geschil tussen twee partijen onderkennen. Wel werd betoogd dat hier een geschil bestaat tussen de Staat, die beweert dat een rechtsregel werd geschonden, en de beschuldigde, die doorgaans het tegendeel beweert. Onafgezien nog van het feit dat de tegengestelde bewering van de beschuldigde niet altijd voorhanden is, moet, met Van Praag, worden toegegeven dat het construeren van een twee-partijen-geschil in het strafproces erg kunstmatig aandoet (18).

Om het aangehaalde bezwaar te ontwijken, hebben sommige auteurs de betekenis van het begrip «geschil» verruimd: volgens hen is het niet noodzakelijk dat er een *tegenstrijdigheid* van aanspraken bestaat, vereist is alleen dat er één aanspraak op enige weerstand of verzet stuit (19).

Deze omschrijving heeft evenwel het nadeel dat het geschil alsdan nog moeilijk als nauwkeurig onderscheidingscriterium kan worden gehandhaafd. Ook wanneer de partikulier een prestatie van het bestuur eist, b.v. een pensioen, en de overheid weigert op het verzoek in te gaan, is er reeds verzet tegen een aanspraak; en toch blijft het bestuur door deze weigering in de uitoefening van zijn administratieve functie.

Als tweede materieel element hebben wij genoemd de *subjectieve rechtstoestand* of de *objectieve rechtsregel*, waarover het geschil loopt.

Omtrent dit element is in de rechtsleer al heel wat te doen geweest. De vraag is namelijk wat voorwerp van het geschil kan zijn: alleen de schending van een subjectief recht of ook de schending van een objectieve rechtsregel.

Aanvankelijk werd voorgehouden dat het geschil noodzakelijk een subjectief recht tot voorwerp heeft (20). Deze opvatting heeft nochtans tot gevolg dat het Hof van Cassatie en de Raad van State de rechtsprekende functie niet zouden uitoefenen; want, zoals

wij straks nader zullen toelichten, oordelen deze hoge rechtscollages niet over een subjectief recht maar over de wettigheid van een rechterlijke of administratieve beslissing.

Daarom wordt thans algemeen aanvaard dat het geschil ook de schending van een objectieve rechtsregel tot voorwerp kan hebben (21). Maar dan rijst ook hier weer het bezwaar dat door deze verruiming beslissingen die niet tot het domein van de rechtspraak behoren, ook aan dit kenmerk der rechtsprekende handeling beantwoorden: wanneer de overheid b.v. in de uitoefening van haar voogdijmacht, een handeling van een bestuursorgaan wegens wetsschending vernietigt, stelt zij materieel dezelfde handeling als de Raad van State die een administratieve beslissing vernietigt. En nochtans is de tutelaire overheid met een administratieve taak belast.

Als doel van de rechtsprekende functie hebben wij ten derde de *oplossing van het geschil* aangemerkt.

Hierin worden twee fasen onderscheiden (22):

1° de vaststelling van de rechtsregel omtrent de toepassing waarvan betwisting bestaat;

2° de gevolgtrekking uit het vaststellen van de rechtsregel of de beslissing die aan het geschil een einde maakt.

Wanneer b.v. een vordering strekt tot erkenning van de subjectieve rechtstoestand van de eiser, zal de rechter vooreerst nagaan of de wet het opgeëiste subjectief recht verleent in de voorwaarden, waarin de betrokkene zich bevindt (d.i. vaststelling van de rechtsregel); in bevestigend geval zal de rechter vervolgens het subjectief recht van de eiser erkennen en de verweerder veroordelen het recht te eerbiedigen (d.i. de beslissing).

Volgens sommige auteurs is de beslissing geen essentieel bestanddeel van de rechtsprekende handeling; in hun opvatting ontbreekt dit element, wanneer de vordering wordt afgewezen (23).

Anderzijds moet worden opgemerkt dat de vaststelling van de rechtsregel alleen niet volstaat om de rechtsprekende handeling van de administratieve beschikking te onderscheiden. Ook het bestuur moet in sommige gevallen alleen op grond van de geldende rechtsregel beslissen, zonder opportuniteitsoverwegingen in aanmerking te mogen nemen; wanneer de partikulier b.v. de toekenning van een door de wet verleend voordeel vraagt, moet de administratie alleen nagaan of de wet dit voordeel toekent in de omstandigheden waarin de betrokkene zich bevindt, en, zo ja, zijn aanspraak inwilligen. De beslissing van het bestuur steunt hier alleen op het geldende recht, en toch is het geen rechtsprekende handeling.

Het vierde materieel element, *het gezag van gewijsde*, vloeit rechtstreeks voort uit het voorgaande. Aangezien de rechtsprekende functie tot doel heeft een definitief einde aan het geschil te maken, moet de rechterlijke beslissing een bijzonder gezag hebben, waardoor iedereen verplicht wordt ze te eerbiedigen en als waar te erkennen. Het gezag van gewijsde bestaat hierin dat, wanneer eenmaal alle rechtsmiddelen zijn uitgeput of de termijnen van beroep zijn verstreken, de rechtsprekende handeling definitief is en niet meer kan gewijzigd, opgeheven of ingetrokken worden. Zelfs de rechter die de beslissing heeft genomen, kan hierop niet meer terug komen (24) en ook de partijen kunnen onder geen voorwendsel het gevoerde proces herbeginnen (25).

Meer en meer wordt het gezag van gewijsde als enig afdoend criterium van de rechtsprekende handeling aangemerkt. Na Jèze (26), wordt deze stelling o.m. verdedigd door de Font Réaulx (27), Waline (28), Guillien (29), Lampué (30) en Dembour (31).

Met Prof. De Visscher (32) zijn wij evenwel van mening dat ook dit element alleen niet volstaat. Immers, over het algemeen wordt in de wet niet uitdrukkelijk gezegd dat de beslissingen van het betrokken orgaan gezag van gewijsde hebben. Zoals de voorstanders van dit criterium zelf toegeven, moet de wil van de wetgever te dien aanzien worden afgeleid uit een aantal materiële en formele kenmerken die de handeling eigen zijn (33). Indirect moeten ook zij dus op andere criteria beroep doen om in concreto de aard van een rechtshandeling te kunnen bepalen.

* * *

Na de elementen der materiële begripsomschrijvingen te hebben onderzocht, geven wij thans een bondig overzicht van de *formele onderscheidingscriteria* der rechtsprekende handeling.

Deze kunnen tot twee groepen worden herleid :

1° de organieke kenmerken, die betrekking hebben op het statuut van het orgaan dat de rechtsprekende functie uitoefent ;

2° de zuiver formele kenmerken die betrekking hebben op de wijze van tot stand komen van de rechtsprekende handeling.

Van *organiek* standpunt uit beschouwd, is de rechtsprekende handeling die welke gesteld wordt door een « rechtscollege », d.w.z. door een orgaan dat speciaal is ingericht om de rechtsprekende functie uit te oefenen.

Het meest specifieke kenmerk van de rechter is zijn onafhankelijkheid. Dit kenmerk vertoont een dubbel aspect.

Enerzijds is de rechter niet aan een hiërarchisch gezag onderworpen. Volgens Kelsen (34) en Merkl (35) is dit het enige onderscheidingscriterium ; zij noemen het functionele zelfstandigheid. Bij het nemen van zijn beslissing heeft de rechter van geen overheid enig bevel te ontvangen ; noch de hogere rechter, noch enige administratieve overheid heeft tegenover hem een instructionele bevoegdheid, die hem kan dwingen in een bepaalde zin te beslissen.

Anderzijds — en dit is het tweede aspect — moet de rechter onafhankelijk zijn tegenover de partijen, die bij het geschil betrokken zijn ; vereist wordt dat de beslissing met de nodige waarborgen van onpartijdigheid wordt genomen (36). Men kan niet tegelijkertijd rechter en partij in een zaak zijn.

Deze onafhankelijkheid mag evenwel niet te eng worden opgevat, wanneer de Staat bij het geschil betrokken is ; de rechtbanken zijn immers ook organen van de Staat. Daarom zal de onafhankelijkheid in dit geval worden gewaarborgd door de specialisatie van de functies, d.w.z. dat de rechtsprekende bevoegdheid wordt uitgeoefend door een orgaan dat onafhankelijk is van het orgaan dat als partij optreedt (37).

Het valt niet te betwisten dat aan de organieke vereiste van de rechtsprekende handeling in de praktijk niet altijd is voldaan. Ook politieke lichamen en administratieve overheden oefenen de rechtsprekende functie uit.

De arresten van het Rekenhof b.v. worden na vernietiging door het Hof van Cassatie verwezen naar een commissie ad hoc van de Kamer van Volksvertegenwoordigers (38).

En ook de bestedige deputatie is nog met een ruime rechtsprekende bevoegdheid belast, b.v. inzake gemeenteverkiezing (39), domicilie van onderstand (40) en geschillen over provinciale en gemeentebelastingen (41).

Uit deze enkele voorbeelden blijkt duidelijk dat het organiek element alleen niet volstaat om de recht-

sprekende van de administratieve handeling te onderscheiden.

Als tweede formeel criterium hebben wij genoemd de *kenmerken die betrekking hebben op de wijze van tot stand komen der rechterlijke beslissing*. De rechtspleging, die tot de uitspraak leidt, moet aan partijen voldoende waarborgen verlenen opdat de wederzijdse standpunten kunnen worden toegelicht, de verdedigingsmiddelen kunnen worden voorgebracht en de beslissing objectief en met kennis van zaken wordt genomen.

Carré de Malberg vermeldt in dit opzicht hoofdzakelijk volgende waarborgen (42) :

— de verplichting voor de rechter om uitspraak te doen ;

— nauwkeurige rechtspleging bij het onderzoek de zaak ;

— openbaarheid van de terechtzittingen ;

— tegensprekelijk debat ;

— motivering der beslissing ;

— en de instelling van verschillende instanties die achtereenvolgens over het geschil oordelen.

Ongetwijfeld zijn al deze vereisten belangrijke waarborgen voor een goede rechtsbedeling en zouden zij in elke gerechtelijke procedure moeten voorhanden zijn. In de praktijk is de toestand nochtans heel anders. Twee voorbeelden uit de rechtspleging voor de rechtscolleges inzake arbeiderspensioenen mogen ter illustratie volstaan :

— wanneer de betrokkene beroep instelt bij de commissie van beroep, doet de minister, die nochtans partij in de zaak is, eerst uitspraak over de ontvanke-lijkheid van het beroep (43) ;

— bij de hoge commissie voor ouderdomspensioenen kan de zaak alleen door de minister aanhangig worden gemaakt, terwijl de betrokkene hiertoe geen toegang heeft en zelfs niet verplichtend in kennis moet worden gesteld van het beroep van de minister (44).

Terwijl dus de door Carré de Malberg genoemde waarborgen niet altijd aanwezig zijn, is het anderzijds ook waar dat administratieve overheden in bepaalde gevallen eveneens moeten voldoen aan sommige dezer vereisten. Alzo is de openbaarheid der vergadering ook de regel b.v. voor examencommissies en voor beraadslagende politieke lichamen als de wetgevende kamers, de provincie- en de gemeenteraden (45) ; het onderzoek volgens een welbepaalde procedure en met eerbiediging van het recht van verdediging wordt ook bij de voorbereiding van sommige administratieve beslissingen opgelegd, zoals b.v. de vergunning tot exploitatie van gevaarlijke, hinderlijke of ongezonde bedrijven (46).

Ook de zuiver formele kenmerken kunnen dus niet als enig onderscheidingscriterium in aanmerking worden genomen.

* * *

Er blijft ons nu nog over onze persoonlijke mening omtrent het behandelde vraagstuk toe te lichten.

Bij het onderzoek der verschillende onderscheidingscriteria hebben wij er herhaaldelijk op gewezen dat geen dezer voldoende ruim is, opdat het toepasselijk zou zijn op alle handelingen, waarvan het rechtsprekend karakter algemeen wordt aanvaard. En wanneer men aan dit euvel tracht te verhelpen door de inhoud van het criterium te verruimen, stuit men op het bezwaar dat ook sommige administratieve handelingen aan die kenmerken beantwoorden ; het gevolg daarvan is dat zij dan als nauwkeurig onderscheidingscriterium niet meer bruikbaar zijn.

Dit leidt ons tot het weinig bemoedigend besluit dat geen enkele begripsomschrijving voldoende ruim

is om alle rechtsprekende handelingen te omvatten en tevens voldoende nauwkeurig om er alle andere juridische handelingen uit te weren. Daarom menen wij dat de oplossing van het vraagstuk niet moet worden gezocht in één enkele, algemeen toepasselijke begripsomschrijving, maar dat *verschillende soorten van rechtsprekende handelingen* moeten worden onderscheiden. Die verschillende soorten vertonen alle weliswaar een gemeenschappelijk kenmerk, maar daarnaast bezitten zij ook een aantal specifieke eigenschappen, die bezwaarlijk in één omschrijving kunnen worden samengebracht.

Het *gemeenschappelijk kenmerk* van elke rechterlijke beslissing is, naar onze mening, wat Van Praag noemt «de vaststelling van de rechtsregel op het concrete geval» (47).

In de rechtsprekende handeling vinden wij altijd een oordeel van de rechter over het bestaan, de draagwijdte of de interpretatie van een rechtsregel; die rechtsregel past hij vervolgens toe op het geval dat hem wordt voorgelegd, en ten slotte neemt of beveelt hij de nodige maatregelen om het geval, overeenkomstig de door hem vastgestelde rechtsregel, op te lossen.

De beslissing van de rechter moet dus altijd en uitsluitend op het recht steunen en nooit op overwegingen van opportuniteit of beleid.

Met Van Praag kunnen wij dezelfde gedachte nog op de volgende manier verduidelijken. Rechtsprekende handelingen zijn die «waarbij een rechtsregel wordt vastgesteld voor het concrete geval, mits op grond van de toe te passen regel slechts één enkele rechtsregel legaal of de juiste kan zijn»; zijn geen rechtsprekende handelingen die «waarbij de vaststelling van de rechtsregel een quaestie van beleid of opportuniteit is» (48).

Zoals gezegd, wordt hiermede alleen het gemeenschappelijk kenmerk van de rechterlijke beslissing aangeduid. Het is weliswaar in elke rechtsprekende handeling aanwezig, maar volstaat niet als enig afdoend onderscheidingscriterium omdat het ook nog in andere juridische handelingen kan worden teruggevonden.

Thans moeten nog de *specifieke kenmerken* van de verschillende soorten van rechtspraak worden aangeduid. Met dit doel stellen wij volgende classificatie voor.

Onderscheid moet worden gemaakt tussen de rechtsprekende handelingen, waarbij uitspraak wordt gedaan over geschillen betreffende een subjectief recht, en die, waarbij alleen geoordeeld wordt over een objectieve rechtsregel. Aansluitend bij de in Frankrijk gebruikte terminologie, noemen wij beide categorieën: subjectieve en objectieve rechtspraak (49).

Deze laatste zullen wij dan nog verder indelen in enerzijds repressieve rechtspraak, waartoe behoren de eigenlijke strafrechtspraak, de tuchtrechtspraak en de administratieve strafrechtspraak, en anderzijds de rechtspraak tot nietigverklaring, waaronder het cassatieberoep en de rechtspraak wegens machtsoverschrijding vallen.

* * *

De rechtsprekende handelingen die ten eerste onder de *subjectieve rechtspraak* vallen, kunnen als volgt worden omschreven: handelingen, waarbij aan een geschil over een subjectief recht een definitief einde wordt gemaakt door een beslissing die het logisch gevolg is van de vaststelling van een objectieve rechts-

regel, waarop de aanspraak op het subjectief recht steunt.

Het valt dadelijk op dat deze omschrijving uitsluitend is samengesteld uit de verschillende elementen, die de voorstanders van de materiële definitie alle of gedeeltelijk in aanmerking nemen. Deze elementen worden daarenboven in hun oorspronkelijke vorm en betekenis gehandhaafd. Dit is mogelijk omdat de omschrijving wordt voorbehouden voor één bepaalde categorie van rechtsprekende handelingen.

Daardoor verliest zij natuurlijk haar karakter van ware begripsbepaling. Om een volledig beeld van de rechtsprekende functie te krijgen, moet de categorie van rechterlijke beslissingen die onder deze omschrijving vallen, nog door andere worden aangevuld.

Daar de elementen van de omschrijving van de subjectieve rechtspraak ontleend zijn aan de materiële definitie der rechtsprekende handeling, moeten wij ze hier niet nader verklaren; het zou slechts een herhaling zijn van hetgeen we daarover reeds gezegd hebben. Duidelijkheidshalve herinneren wij nog eens aan de vier elementen die de bepaling bevat:

— aanleiding tot de rechtsprekende functie is het geschil;

— dat geschil heeft een subjectief recht tot voorwerp;

— doel van de rechtsprekende functie is een definitief einde aan het geschil maken door een beslissing, die daarom gezag van gewijsde heeft;

— en die beslissing steunt op de vaststelling van de objectieve rechtsregel.

* * *

Tegenover de subjectieve rechtspraak staat de *objectieve rechtspraak*. Het kenmerkende hiervan is dat niet een subjectief recht het voorwerp van het geschil vormt, maar dat de rechter alleen oordeelt of een objectieve rechtsregel werd geschonden en dat hij de maatregelen neemt of beveelt die voor het herstel van de gestoorde rechtsorde noodzakelijk zijn.

In deze categorie van rechtsprekende handelingen kan dan verder nog onderscheid worden gemaakt naargelang van de aard der maatregelen die voor het herstel der rechtsorde nodig zijn:

— bestaan deze maatregelen in het opleggen van een sanctie, dan behoort de rechtsprekende handeling tot de repressieve rechtspraak;

— moet de handeling die aan de rechter wordt voorgelegd, wegens onwettigheid vernietigd worden, dan wordt de rechterlijke beslissing gerangschikt bij de rechtspraak tot nietigverklaring.

De handelingen, die tot de *repressieve rechtspraak* behoren, kunnen op grond van de reeds genoemde kenmerken, als volgt worden omschreven: handelingen, waarbij uitspraak wordt gedaan over de schending van een objectieve rechtsregel waaraan de wet een sanctie heeft verbonden, en waarbij deze sanctie wordt opgelegd in zover zij voor het herstel der gestoorde rechtsorde nodig is.

Tot de repressieve rechtspraak behoren:

— de eigenlijke strafrechtspraak;

— de tuchtrechtspraak;

— en de administratieve strafrechtspraak.

Naast de gemeenschappelijke kenmerken die hun toekomen omdat zij tot de repressieve rechtspraak behoren, vertonen deze drie vormen ook zeer belangrijke verschillpunten.

Hierbij moet vooreerst de tegenstelling tussen de eigenlijke strafrechtspraak en de tuchtrechtspraak worden in acht genomen. Terwijl de eerste ertoe strekt

de algemene rechtsorde in de Staatsgemeenschap te doen eerbiedigen, is de tweede erop gericht de rechtsorde in bijzondere, beperkte gemeenschappen, andere dan de Staat, te handhaven ⁽⁵⁰⁾; deze gemeenschappen worden in de regel gevormd door personen, die een zelfde beroep uitoefenen (advocaten - notarissen - geneesheren) of een gelijkaardige of aanverwante functie in het bedrijfsleven vervullen (werkgevers - werknemers - ambachtslieden).

De administratieve strafrechtspraak bestaat in het beteugelen van inbreuken op de wetgeving, waarbij aan de geadministreerden bepaalde voordelen worden verleend; zij moet het bestuur beschermen tegen degenen die zulke prestaties op onwettige wijze trachten te bekomen. Worden b.v. met administratieve sancties gestraft, degenen die door eigen toedoen ten onrechte werkloosheidsuitkeringen, ziekingeld of ouderdomspensioenen hebben bekomen ⁽⁵¹⁾; de sanctie bestaat erin dat aan de betrokkene gedurende een bepaalde periode of definitief het voordeel wordt ontnomen, waarop hij krachtens de overtreden regeling aanspraak had.

De drie vormen van repressieve rechtspraak vertonen daarenboven nog andere verschilpunten; deze houden evenwel geen rechtstreeks verband met hun aard zelf, maar vinden hun oorsprong in de positieve wetgeving; in dit opzicht kan b.v. gewezen worden op het verschil in bevoegdheidsregeling.

Terwijl de eigenlijke strafrechtspraak uitsluitend onder de bevoegdheid van de rechterlijke macht valt, worden tuchtstraffen slechts bij uitzondering door de gewone rechtbanken uitgesproken; dit is b.v. het geval voor de schorsing en het verbod het beroep van notaris, pleitbezorger of deurwaarder uit te oefenen ⁽⁵²⁾. In de regel behoort het tuchtrecht tot de bevoegdheid van degenen die gezag over de betrokkene uitoefenen of door een orgaan van de gemeenschap waartoe ze behoren; soms wordt met dit doel een bijzonder orgaan in de schoot van de gemeenschap opgericht, zoals de tuchtraad van de Orde der Advocaten ⁽⁵³⁾, en de gemengde raden van beroep van de orden der geneesheren, apothekers en dierenartsen ⁽⁵⁴⁾.

Administratieve sancties tenslotte worden doorgaans opgelegd door het rechtscollege dat belast is met de beoordeling der geschillen betreffende de toekenning der prestaties.

* * *

Naast de repressieve rechtspraak behoort tot de objectieve rechtspraak ook, de *rechtspraak tot nietigverklaring*. Zoals gezegd, en zoals de benaming trouwens aanduidt, strekt zij ertoe de wettigheid van een rechtshandeling te beoordelen en ingeval deze met de wet in strijd is, ze te vernietigen.

De verdere indeling die van deze categorie van rechtsprekende handelingen kan worden gemaakt, wordt bepaald door de aard van de juridische handeling die aan de wettigheidscontrole van de rechter wordt voorgelegd. Naargelang de beoordeelde handeling zelf een rechtsprekende of een administratieve handeling is, kan onderscheid worden gemaakt tussen cassatieberoep en rechtspraak wegens machtsverschrijding.

De *cassatiebevoegdheid*, die er dus tot strekt de wettigheid van rechterlijke beslissingen te beoordelen, komt in het Belgisch recht hoofdzakelijk toe aan het Hof van Cassatie en de Raad van State.

Het Hof van Cassatie oordeelt over de wettigheid van de arresten en vonnissen van de rechterlijke macht; de Raad van State oefent controle uit op de beslissingen van de administratieve rechtscolleges of met

rechtsprekende bevoegdheid beklede administratieve overheden.

Op deze laatste regel bestaan evenwel enkele uitzonderingen: de beslissingen van sommige administratieve rechtscolleges worden krachtens uitdrukkelijke wetsbepaling door het Hof van Cassatie en niet door de Raad van State beoordeeld; b.v. de beslissingen van de hoge militieraad ⁽⁵⁵⁾, het hoger scheidsgerecht inzake mijnwerkerspensioenen ⁽⁵⁶⁾, en de bestendige deputatie, wanneer zij geschillen over sommige provincie- en gemeentebelastingen berecht ⁽⁵⁷⁾.

Tegenover het cassatieberoep staat de *rechtspraak wegens machtsverschrijding*, d.w.z. de rechtspraak die ertoe strekt de wettigheid van administratieve handelingen te beoordelen en ze eventueel te vernietigen. Zij wordt uitgeoefend door de Raad van State.

Er moet evenwel de aandacht op worden gevestigd dat ook administratieve overheden soms bevoegd zijn om beslissingen van andere bestuursorganen te vernietigen; bedoeld wordt o.m. de overheid die krachtens haar voogdijmacht of haar hiërarchisch gezag toezicht uitoefent op de handelingen van ondergeschikte organen, zoals de bestendige deputatie en de Koning op de beslissingen van de gemeentelijke overheden. De beslissingen van de tutelaire of hiërarchische overheid zijn nochtans geen rechtsprekende handelingen maar bestuurshandelingen.

De vraag rijst dan hoe op het gebied van de vernietigingsbevoegdheid de aard van de juridische handeling kan worden bepaald.

Het onderscheid ligt, naar het ons voorkomt, hierin dat alleen een rechtsprekend karakter hebben, de vernietigingshandelingen die gesteld worden door een orgaan, dat uitsluitend en alleen wegens *onwettigheid* tot vernietigen bevoegd is. Zijn geen rechtsprekende handelingen de vernietigingshandelingen van organen, die de aan hun toezicht onderworpen beslissingen ook mogen vernietigen om redenen van algemeen beleid op opportuniteit ⁽⁵⁸⁾.

Dit is b.v. het geval wanneer de Koning, in uitvoering van artikel 108 van de Grondwet, zijn tutelaire macht uitoefent door de vernietiging van beslissingen der provinciale en gemeentelijke overheden; zijn toezicht strekt zich niet alleen uit over de wettigheid van de genomen beslissing. Hij waakt er ook over of deze niet strijdig is met het algemeen belang ⁽⁵⁹⁾.

Rekening houdend met deze nadere precisering, zouden dus de laatste soort van rechtsprekende handelingen, als volgt kunnen worden omschreven: handelingen, waarbij de wettigheid van een administratieve handeling wordt beoordeeld door een orgaan dat bevoegd is deze alleen wegens onwettigheid te vernietigen.

* * *

Wanneer men tot besluit even terugblijkt op de voorgestelde classificatie der rechtsprekende handelingen, valt het wellicht op dat wij in de beschrijvingen van de verschillende categorieën geen enkel formeel kenmerk hebben opgenomen.

Men zou er echter verkeerd aan doen daarom het belang van de organieke en formele kenmerken te onderschatten.

In vele gevallen zijn zij voor de rechter een aanwijzing dat de wetgever de bedoeling heeft gehad de door hem opgerichte organen met rechtsprekende bevoegdheid te bekleden. Minstens kan het voor hem bevestiging zijn van de overtuiging waartoe het onderzoek der materiële elementen hem heeft geleid ⁽⁶⁰⁾.

Anderzijds zijn de formele kenmerken onontbeerlijke

waarborgen voor een goede rechtsbedeling; elk met eigenlijke rechtspraak belast orgaan zou derwijze moeten samengesteld en ingericht zijn, dat zijn onafhankelijkheid ten volle is gewaarborgd, de rechtspleging een volledig, objectief en onpartijdig onderzoek verzekert en de beslissingen de hoogst mogelijke graad van « wettelijke waarheid » bereiken.

Indien wij in de omschrijvingen der verschillende soorten van rechtspraak geen organieke en formele kenmerken hebben opgenomen, is het alleen omdat wij met de meeste auteurs van mening zijn dat de rechtsprekende handeling naar haar inhoud van de administratieve is onderscheiden.

Weliswaar moeten daarbij tal van onderscheidingscriteria tegelijkertijd in aanmerking worden genomen, criteria die daarbij nog verschillen naargelang de categorie van rechtspraak, waartoe de rechterlijke beslissing behoort. Doch hierdoor wordt het beginsel zelf der materiële definitie niet in opspraak gebracht.

De veelheid van criteria wordt alleen opgedrongen omdat de rechtsprekende handeling nu eenmaal een complex begrip is. En het is beter met deze complexiteit in de omschrijving rekening te houden, wanneer men daardoor de juridische werkelijkheid dichter benadert, dan te trachten die veelheid van verschijningsvormen in één strakke definitie te wringen, die voor de rechtspraak niet bruikbaar is.

Want met Prof. Kranenburg moeten wij erkennen dat « het rechtssysteem niet mag worden opgevat als een granieten gebouw, als een star en hard stuk positieve rechtstof... maar als een bruikbare indeling van soms zeer genuanceerde verhoudingen met lenige geest te hanteren » (61).

(1) Carré de Malberg: Contribution à la théorie générale de l'Etat, I, blz. 691 e.v.; Hauriou: Précis de droit constitutionnel, 1929, blz. 380.

(2) Machten, n° 17, blz. 16, Administratief Lexicon, M 1.
(3) Advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State over een wetsontwerp betreffende de fondsen voor bestaanszekerheid, Senaat 1952-1953, Doc. n° 318; H. Lenaerts: De burgerlijke, politieke en administratieve rechten in de bevoegdheidsregeling naar Belgisch recht, 1957, De Sikkell, Antwerpen.

(4) J.T. 1957, blz. 62.
(5) Senaat, B.Z. 1939, Annalen, blz. 596; Velge: La loi du 23 décembre 1946, blz. 103 en 189.

(6) Kamer, B.Z. 1954, Doc. 86; id., 1954-1955, Doc. 161; id., 1955-1956, Doc. 474; id., 1955-1956, Doc. 489.

(7) Cas. 12.7.1938, Pas. 1938, I, 275; Cas. 12.3.1942, Pas. 1942, I, 63; Cas. 12.6.1952, Pas. 1952, I, 658; R.S. 20.1.1954, Stad Mechelen, 3077.

(8) R.S. 15.3.1954, Havet, 3225; R.S. 13.11.1956, Borremans, 5365; H. Lenaerts: Administratieve rechtscollages, n° 63 e.v., blz. 37 e.v., Administratief Lexicon, A 2.

(9) B.R. 23.8.1948, art. 38.
(10) R.S. 13.12.1954, Pottiez, 3916.

(11) R.S. 7.2.1955, Henckaerts, 4060; R.S. 22.11.1955, De Coninck, 4678; verg. R.S. 10.2.1956, Clerens, 4953.

(12) Waline: Du critère des actes juridictionnels, R.D.P. 1933, blz. 565.

(13) L'acte juridictionnel et l'autorité de la chose jugée, blz. 196 e.v.

(14) Le contrôle juridictionnel de l'Administration, blz. 247.

(15) Droit administratif, blz. 201.

(16) L'institution du recours pour excès de pouvoir, blz. 29 e.v.

(17) Précis de droit administratif, 1950, II, blz. 668.

(18) Het vraagstuk der administratieve rechtspraak, blz. 20; Algemeen Nederlands Administratief Recht, blz. 155.

(19) Bonnard: Le contrôle juridictionnel de l'administration, n° 7, blz. 22.

(20) Jacquelin: Principes dominants du contentieux administratif, blz. 191; Artur: La séparation des pouvoirs et la séparation des fonctions, blz. 13; Duguit: l'Etat, le droit objectif et la loi positive, 1901, blz. 416.

(21) Hauriou: Les éléments du contentieux, blz. 36; Duguit: Manuel de Droit constitutionnel, 1907, § 44.

(22) Bonnard: op. cit. n° 35 e.v.; Duguit: Droit constitutionnel, II, blz. 429.

(23) Bonnard: op. cit. n° 37, blz. 82.

(24) R.S. 14.1.1952, Van Hulle, 1257; R.S. 1.2.1954, Dreselaerts, 3117.

(25) R.S. 18.6.1955, Brouwer, 4387.

(26) L'acte juridictionnel et la classification des recours contentieux, R.D.P. 1909, blz. 667; Principes généraux du droit administratif, I, blz. 48.

(27) Les pouvoirs devant le Conseil d'Etat, blz. 41 e.v.

(28) Du critère des actes administratifs, R.D.P. 1933, blz. 571.

(29) op. cit., blz. 209 e.v., 244 e.v.

(30) L'acte juridictionnel, R.D.P. 1946, blz. 49 e.v.

(31) Les actes de la tutelle administrative en droit belge, blz. 36 e.v.

(32) R.J.D.A. 1955, blz. 238.

(33) Lampué: op. cit., blz. 54 e.v.; Dembour: op. cit., blz. 45 e.v.

(34) Aperçu d'une théorie générale de l'Etat, R.D.P. 1926, 611 e.v.; La garantie juridictionnelle de la constitution, R.D.P. 1928, blz. 213.

(35) Allgemeines Verwaltungsrecht, blz. 19 e.v.

(36) Moureau: op. cit., blz. 31; Carré de Malberg: Contribution à la théorie générale de l'Etat, I, blz. 810.

(37) Guillien, op. cit., blz. 236; Wigny, Droit administratif, blz. 201.

(38) Wet van 29 oktober 1846, art. 13.

(39) R.S. 1.7.1954, Gemeenteverkiezing Koekelare, 3131.

(40) R.S. 23.10.1953, C.O.O. Schaarbeek, 2841.

(41) Cas. 9.6.1892, R.A. 1892, blz. 373; Cas. 29.5.1899, R.A. 1900, blz. 47; Cas. 11.11.1907, R.A. 1908, blz. 330; Cas. 7.10.1935, R.A. 1936, blz. 86.

(42) op. cit., I, blz. 782.

(43) B.R. 14.9.1946, art. 52 en 53.

(44) id., art. 77.

(45) Grondwet, art. 33 en 108.

(46) zie ook Dembour: op. cit., blz. 33 e.v.

(47) Algemeen Nederlands Administratief Recht, blz. 132 e.v.

(48) op. cit., blz. 160.

(49) zie o.m. Duguit: Manuel de Droit constitutionnel, §§ 44; Waline: Traité élémentaire de droit administratif, blz. 101; Bonnard: op. cit. n° 27 e.v.

(50) Langohr: Inleidende bijdrage tot de studie der bestuursgeschillen, blz. 57.

(51) B.R. 26.5.1945, art. 98 e.v.; K.B. 22.9.1955, art. 133 e.v.; W. 21.5.1955, art. 19.

(52) Wet van 25 ventôse an XI, art. 53; besluit van 2 nivôse an XII; besluit van 13 frimaire an IX, art. 9; besluit van de consuls van 2 thermidor an X; decreet van 14 juni 1813.

(53) Decreet van 14 december 1810, art. 20 e.v.

(54) Wet van 25 juli 1938, art. 11; wet van 10 mei 1949, art. 13; wet van 19 december 1950, art. 17.

(55) Dienstplichtwet, art. 51.

(56) B.W. 25 februari 1947, art. 75.

(57) Wetten van 22 januari 1849, art. 4, 22 juni 1865 en 18 maart 1874, art. 2.

(58) Mast: Geschieden van bestuur, blz. 33.

(59) Provinciale wet, art. 125; gemeentewet, art. 86.

(60) zie b.v. C.E.fr. 7.2.1947, D'Allières, Robert; 2.5.1947, Fauchon, Baréty, de Grandmaison, R.D.P. 1947, blz. 87.

(61) De Grondslagen der Rechtswetenschap, blz. 71.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 11 juni 1956.

Voorzitter : M. Fettweis.

Raadsheer-Verslaggever : M. Neven.

Eerste Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Advocaat. — Onrechtmatige daad. — Het honorarium van de advocaat van de benadeelde is niet een bestanddeel van de schade en behoort evenmin tot de gerechtskosten, die ten laste van de in het ongelijk gestelde partij kunnen worden gebracht.

Het beroep op een advocaat, dat het slachtoffer van een misdrijf heeft gedaan, heeft enkel ten doel gehad het bijstaan van het slachtoffer in zijn eis tot herstel van de hem door het misdrijf veroorzaakte schade; zulk beroep is niet een bestanddeel van die schade.

Geen wetsbepaling rekent overigens het honorarium van de advocaat tot de gerechtskosten, waarvan de betaling ten laste komt van de in het ongelijk gestelde partij.

Lechien t/ Letroye.

Gelet op het bestreden arrest, op 18 november 1955 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Overwegende dat aanlegger zijn voorziening beperkt heeft tot de over zijn burgerlijke vordering gewezen beslissing, in zover deze beslissing het principe van de toekenning van een vergoeding wegens verdedigingskosten van de hand wijst;

Over het eerste middel, schending van artikel 97 van de Grondwet en van de artikelen 1319 tot 1322 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest aan aanlegger in verbreking zijn eis tot schadeloosstelling uit hoofde van verdedigingskosten ontzegt heeft om deze redenen dat, naardien de bijdrage in de rechtskosten door zekere uitdrukkelijke bepalingen van het Wetboek van Strafvordering geregeld is, de enige in geschil blijvende kwestie die was van de terugbetaling van het honorarium van zijn raadsman en dat het honorarium van de advocaat enkel door zijn cliënte kan verschuldigd zijn;

dan wanneer (eerste onderdeel, schending van alle aangeduide wetsbepalingen) aanlegger in verbreking deed gelden, dat zijn raadsman in elke staat der zaak overeenkomstig de tradities door zijn toedoen zijn honorarium zou ontvangen en dat dit honorarium en de vergoeding, gevorderd wegens verdedigingskosten, die ten volle ter beoordeling van het kennisnemend gerecht bleven, niet identiek waren; dan wanneer derhalve, waar het bestreden arrest aan aanlegger een middel toeschrijft hetwelk verschilt van het door hem werkelijk voorgebracht middel, het dit middel niet op passende wijze beantwoord en buitendien de bewijskracht van aanleggers conclusies miskend heeft; dan wanneer in elk staat der zaak (tweede onderdeel, schending van alle aangeduide bealingen), het bestreden arrest het middel niet beantwoord heeft, door aanlegger getrokken uit de fout, welke verweerder begaan heeft, door niet vóór het rechtsgeding een behoorlijke schadeloosstelling voor het door het ongeval veroorzaakt nadeel aan te bieden; dan wanneer het arrest mitsdien in tweeërlei opzicht te kort gedaan heeft aan de plicht van de rechter zijn beslissing pas-

send met redenen te omkleeden ten aanzien van de hem voorgestelde middelen.

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat in de conclusies, door aanlegger in hoger beroep genomen, aangevoerd werd « dat de eis der burgerlijke partij tot doel heeft herstel te bekomen van het nadeel, dat ontstaan is uit de verplichting waarin zij zich bevonden heeft tot het gerecht haar toevlucht te nemen om herstel te bekomen voor haar schade en, gevolgvijk, voor de kosten van rechtskundige bijstand, de beslommeringen, stappen en uitgaven welke dergelijk beroep op het gerecht nodig maakte; dat het geenszins een eis betreft, door de raadsman der burgerlijke partijen in zijn persoonlijke naam of door een tussenpersoon uitgebracht; dat de burgerlijke partij, gelet op haar toestand en op de complexiteit der door het ongeval in het leven geroepen juridische vragen, haar rechten niet op dienstige wijze kan doen gelden zonder behulp van een rechtsgeleerde raadsman »;

Overwegende dat het bestreden arrest er allereerst op wijst « dat door de verdedigingskosten feitelijk enkel is kunnen gedoeld worden op de rechtskosten welke de burgerlijke partij heeft moeten voorschieten en op het honorarium van de door haar gekozen raadsman »;

Dat het vervolgens luidt « dat de bijdrage in de rechtskosten geregeld wordt door de veroordeling tot de kosten, uitgesproken overeenkomstig artikelen 162 en 194 van het Wetboek van Strafvordering; dat dus, welke uitleg de burgerlijke partij in dit opzicht ook moge verstrekt hebben, alleen de vordering van terugbetaling van het honorarium van haar advocaat overblijft »;

Overwegende dat het bestreden arrest mitsdien de conclusies, in het eerste onderdeel van het middel vermeld, volgens hun werkelijke inhoud behandeld en ze op passende wijze beantwoord heeft;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende, naar luid van het bestreden arrest, « dat de geenszins verplichte keuze door de cliënt van een raadsman uit aanmerking van diens persoon en in volle vrijheid gedaan wordt; dat die keuze tussen hen een contract sui generis in het leven roept, waaraan de tegenstrever fundamenteel vreemd is; dat het honorarium van de advocaat enkel door zijn cliënt kan verschuldigd zijn »;

Overwegende dat de rechter over de grond daardoor beslist heeft dat er geen verband van oorzaak tot gevolg bestaat tussen het aangevoerd nadeel en de aquiliaanse fout welke verweerder volgens aanlegger zou begaan hebben door niet vóór het rechtsgeding een behoorlijke schadeloosstelling aan te bieden voor het door het ongeval veroorzaakt nadeel; dat de rechter over de grond dienvolgens niet meer behoefde uitspraak te doen over de werkelijkheid van de aldus aangevoerde fout;

Waaruit volgt dat de rechter over de grond voldaan heeft aan de vormverplichting, gesteld door artikel 97 van de Grondwet, en dat geen van de onderdelen van het middel kan aangenomen worden.

Over het tweede middel, schending van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 162, 194 en 211 van het Wetboek van Strafvordering, 130 en 470 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 23, 36 43 van het keizerlijk decreet van 14 december 1810,

houdende het reglement op de uitoefening van het beroep van advocaat en de discipline in de Balie, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest weigert het honorarium van de raadsman van aanlegger in verbreking, burgerlijke partij, te beschouwen als een der bestanddelen van de schade welke door verweerder, dader van de inbreuk, dient te worden hersteld, om de redenen, dat verweerder geen critiek vermag te richten tegen de ramingselementen van het honorarium, dat het honorarium van de advocaat alleen door zijn cliënt kan verschuldigd zijn,

dan wanneer de deontologische regelen betreffende de advocatenhonoraria niet pertinent zijn ten aanzien van de behandelde zaak; dan wanneer, op het stuk van misdrijven of oneigenlijke misdrijven, hij die de fout begaan heeft integraal hersteld verschuldigd is voor alle gevolgen van die fout, welke met haar in een noodzakelijk verband staan; dan wanneer het beroep op een rechtsgeleerde normaal geboden is voor de benadeelde in een misdrijf om voorgelicht te worden over zijn principiële rechten en over het bedrag van de vergoedingen, waarop hij aanspraak kan maken, en meer nog in geval van geschil, om zijn rechten vóór de rechter te verdedigen en te doen zegevieren, en dan wanneer in dit opzicht het honorarium verschuldigd voor die bijstand wel degelijk een bestanddeel van de schade uitmaakt, hetwelk met de fout in een noodzakelijk verband staat, en waarvan de verweerder en de rechter over de grond in staat blijven de raming na te gaan :

A. In zover schending aangevoerd is van de artikelen 23, 36 en 43 van het keizerlijk decreet van 14 december 1810 :

Overwegende dat, in de beschouwingen bij het onderzoeken van het eerste middel aangehaald, de rechter over de grond, zich ertoe beperkt heeft de aard en de modaliteiten te beoordelen van de juridische betrekkingen, die tussen aanlegger en zijn raadsman bestaan, zonder de bepalingen van het keizerlijk decreet van 14 december 1810 hoe dan ook toe te passen; dat in dit opzicht het middel op een onjuiste uitlegging van de bestreden beslissing rust;

B. In zover schending aangevoerd is van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 162, 194 en 211 van het Wetboek van Strafvordering :

Overwegende enerzijds, dat het beroep op een advocaat door het slachtoffer van een misdrijf enkel tot doel heeft het bijstaan van het slachtoffer in zijn eis tot herstel van de door het misdrijf veroorzaakte schade; dat zulk beroep geen bestanddeel van die schade is;

Overwegende anderzijds, dat geen wetsbepaling het honorarium van de advocaat rekent tot de rechtskosten waarvan de betaling ten laste van de in het ongelijk gestelde partij komt;

C. In zover schending aangevoerd is van de artikelen 130 en 470 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en 97 van de Grondwet :

Overwegende dat het middel niet aanduidt, waarin het bestreden arrest deze bepalingen zou geschonden hebben;

Waaruit volgt dat het middel niet kan aangenomen worden;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanleggers tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 11 juni 1956.

Voorzitter : M. Fettweis.

Raadsheer-Verslaggever : M. Moriamé.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Strafrecht. — Inroepen door de verdachte van een rechtvaardigingsgrond. — Bewijslast.

In strafzaken rust in beginsel op het Openbaar Ministerie de bewijslast, dat de verdachte ten onrechte een rechtvaardigingsgrond inroept.

Jamotte t/ Fontaine en Requete.

Gelet op het bestreden arrest, op 14 november 1955 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het eerste middel, schending van de regelen betreffende de bewijslevering in strafzaken, doordat, « in strijd met wat het arrest verklaart, de last van het bewijs van een door het slachtoffer begane inbreuk, waardoor de beklaagde geheel of ten dele verschoond is, rust op de beklaagde, welke materieel niet kan betwisten bij het naderen van een aansluiting voorgestoken te zijn »;

Overwegende dat aanlegster, burgerlijke partij, deed gelden « dat geen element van het dossier uitwijst dat het slachtoffer geen gebaar had gedaan, hetwelk haar verandering van richting aanduidde »;

Overwegende dat, waar het verklaart dat aanlegster « zich schijnt te vergissen omtrent de beginselen die de bewijslevering in strafzaken beheersen, welke bewijslast niet op de beklaagde doch op de vervolgende partijen rust », het arrest voor geen grief vatbaar is;

Dat toch in strafzaken het in beginsel op het Openbaar Ministerie rust het bewijs ervan te leveren dat de beklaagde ten onrechte een grond van rechtvaardiging inroept;

Dat het middel naar recht faalt;
(Verder zonder belang.)

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 9 april 1957.

Zetel : M.M. Vranckx, voorzitter, Mast en Buch, verslaggever.

Auditoraat : M. De Pover.

Advocaat : Mr Goffin.

1. Rechtspleging. — Memorie van antwoord. -- Termijnen (1).
2. Rechtspleging. — Verstek (2).
3. Administratieve akten. — Intrekking (3).
4. Administratieve akten. — Niet bestaan (3).
5. Openbare ambtenaren en beambten. — Indienstreding. — Benoeming (3).
6. Rijksperoneel. — Ambtsneerlegging. — Afdanking van ambtswege (4 tot 8).
7. Raad van State. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid. — In de plaats gestelde motieven (4).
8. Administratieve akten. — Geldigheid. — Vormen. — Rechten van de verdediging (5 en 6).
9. Administratieve akten. — Geldigheid. — Vormen. — Motieven (7).
10. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Belang. — Personeelsleden (8).

1. De termijn voor nederlegging van de memorie van antwoord is niet voorgeschreven op straffe van nietigheid.
2. De tegenpartij die een memorie van antwoord heeft ingediend, kan niet worden geacht verstek te hebben laten gaan.
3. Bij ontstentenis van een wettelijke of reglementaire bepaling welke hem daartoe machtigt, is de Minister niet gerechtigd de akte in te trekken waarbij hij een uit zijn ambt ontzet personeelslid weder in dienst heeft genomen, wanneer de akte werd bekendgemaakt en uitgevoerd en definitief is geworden en wanneer de gebreken waarmede de indienstneming zou zijn aangetast niet van die aard zijn dat de Minister de akte voor niet bestaande kon houden.
4. De Minister is gerechtigd, op grond van artikel 107, 1°, van het statuut van het Rijkspersoneel, ambts-halve en zonder opzegging een uit zijn ambt ontzet personeelslid dat hij wederrechtelijk opnieuw had benoemd, te ontslagen.
5. De Minister is niet toe verplicht dit ontslag te doen voorafgaan door een voorstel waartegen het personeelslid zijn verweer zou kunnen doen gelden.
6. ... Noch aan het personeelslid de opmerkingen van het Rekenhof mede te delen ingevolge welke hij het ontslag heeft beslist.
7. Daar het ontslag geen jurisdictionele beslissing is moet het niet worden gemotiveerd.
8. Wanneer het ontslagen personeelslid geen recht heeft op een opzeggingstermijn, kan het geen belang doen gelden bij de vernietiging van de akte waarbij hem niettemin het voordeel van een opzeggings-termijn is toegekend.

Paenhuis t/ Belgische Staat (Minister van Verkeerswezen).

Gezien het verzoekschrift d.d. 28 september 1954;

.....

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van:

1° het besluit d.d. 9 juli 1954 van de Minister van Verkeerswezen houdende intrekking van het ministerieel besluit d.d. 30 april 1952, waarbij verzoeker terug bij het bestuur der posterijen in hoedanigheid van klerk wordt opgenomen; dat dit besluit aan verzoeker werd betekend 31 juli 1954;

2° de akte van 31 juli 1954 waarbij de tegenpartij aan verzoeker een vooropzeg van drie maand geeft;

dat verzoeker bovendien vraagt dat de Raad van State zou verklaren voor recht dat hij zou worden hersteld in de toestand waarin hij zich bevond voor het sub 1° bestreden besluit;

Overwegende dat verzoeker op 10 oktober 1911 aangeworven werd als ordeklerek bij het bestuur der posterijen; dat hij op 26 oktober 1911 de eed aflegde; dat verzoeker bij ministerieel besluit d.d. 14 februari 1916 uit zijn ambt van ordeklerek tweede klas werd ontzet; dat, nadat hij in 1919 zijn militaire toestand had geregulariseerd, verzoeker op 21 februari 1919 aan de bevoegde Minister vroeg het besluit van 14 februari 1916 in te trekken en hem in dienst te hernemen; dat aan deze vraag geen gevolg werd gegeven; dat het krijgshof op 25 september 1922 verzoeker tot een jaar gevangenis veroordeelde wegens desertie in oorlogstijd als «weerspannige»; dat het Hof van Cassatie, uitspraak doende over een aanvraag tot herziening van de auditeur-generaal, op 24 december 1923 dit arrest verbrak; dat het krijgshof op 15 maart 1924 verzoeker vrijspak op grond van de considerans dat verzoeker niet kan beschouwd worden

als deserteur; dat verzoeker op 21 maart 1951 bezwaar indiende tegen zijn ontzetting en vroeg ofwel in dienst hernomen te worden, ofwel in disponibiliteit met pensioen te worden gesteld; dat de Minister van Verkeerswezen bij besluit d.d. 30 april 1952 verzoeker terug bij het bestuur der posterijen opnam in hoedanigheid van klerk met een jaarwedde van 48.720 frank met kracht op 1 juni 1952 en anciënniteit op 31 december 1951 in beide loopbanen; dat dit besluit overweegt dat verzoeker werd ontzet uit zijn bediening van ordeklerek tweede klas die thans met die van klerk overeenstemt; dat dit besluit op 20 mei 1952 betekend werd aan verzoeker die op 3 juni 1952 andermaal de eed aflegde; dat verzoeker na zijn dienstneming aandrang om terug in rang, wedde en anciënniteit gelijkgesteld te worden met de ambtenaren die met hem in 1911 als ordeklerek in dienst traden; dat de tegenpartij deze aanvraag afwees; dat het Rekenhof op 29 december 1953 aan de Minister van Verkeerswezen opheldering vroeg betreffende de afzetting en de wederindienstroeping van verzoeker en liet gelden dat het besluit van 30 april 1952 de administratieve toestand van verzoeker met ingang van 14 februari 1916 niet geregeld had binnen de perken van het statuut van het Rijkspersoneel en derhalve verzoeker op 1 mei 1952 beschouwd diende te worden als een persoon vreemd aan het bestuur zodat hij, bij zijn indienstroeping, moest voldoen aan de wervingsvereisten gesteld bij het koninklijk besluit van 2 oktober 1937; dat, na het antwoord van de tegenpartij, het Rekenhof vroeg «wanneer een einde zal gesteld worden aan de bij het besluit d.d. 30 april 1952 geschapen onregelmatige toestand en welke maatregelen zullen getroffen worden om de sedert 1 juni 1952 wederrechtelijk als wedde uitgekeerde sommen te doen terugvorderen»; dat daarop het sub 1° bestreden besluit werd genomen; dat het bestreden besluit in overweging neemt «de wens uitgedrukt bij het Rekenhof een einde te stellen aan de bij genoemd besluit van 30 april 1952 geschapen onregelmatige toestand»; dat de Minister op 14 juli 1952 zijn akkoord betuigde om verzoeker met ingang van 1 juni 1952 als hulpkracht-beambte te beschouwen en om van zijn diensten af te zien met een opzeggings-termijn van drie maand; dat op 31 juli 1954 een opzegging van drie maand met ingang van 1 augustus 1954 aan verzoeker werd betekend;

Overwegende dat het niet onder de bevoegdheid van de Raad van State ressorteert voor recht te zeggen dat verzoeker in zijn vorige administratieve toestand is hersteld;

Overwegende dat verzoeker vraagt dat de memorie van antwoord van de tegenpartij, die buiten de vastgestelde termijn werd neergelegd, uit de debatten zou worden geweerd en dat het arrest van de Raad van State bij verstek zou worden uitgesproken;

Overwegende dat de termijn voor de nederlegging van de memorie van antwoord, bepaald bij artikel 6 van het besluit van de Regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, door de tegenpartij niet werd geëerbiedigd; dat de naleving van deze bepaling niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven; dat de partijen gebonden zijn door de termijnen bepaald bij voormeld besluit van de Regent of, in geval van verlenging voor de nederlegging van de memories, door de Raad vastgesteld; dat de Raad van State echter te laat ingediende memories kan aanvaarden, wanneer, zoals ter zake het geval is, het inzien van de memorie een goede rechtsbedeling dient;

Overwegende dat krachtens artikel 41 van dit besluit van de Regent, de partij die zich voor de afdeling

administratie van alle verdediging onthield, geacht wordt verstek te hebben laten gaan; dat gelet op de indiening van een memorie van antwoord, de tegenpartij geen verstek heeft laten gaan;

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat het besluit van 30 april 1952 waarbij hij weder in dienst werd genomen, definitief was geworden en dat geen wettelijke of reglementaire bepaling aan de tegenpartij toeliet deze akte in te trekken; dat hij hieruit afleidt dat op zijn administratieve toestand, zoals hij was vastgesteld bij dit ministerieel besluit, niet meer kon worden teruggekomen; dat hij bovendien inroept dat hij door het sub 1° bestreden besluit uit zijn ambt werd ontzet ofschoon de door het statuut van het Rijkspersoneel daartoe gestelde vereisten niet aanwezig waren en er op wijst dat de door de tegenpartij ingeroepen wens van het Rekenhof geen grond van ontzetting is in de zin bedoeld bij het statuut; dat verzoeker ten slotte laat gelden dat de tegenpartij bij het nemen van het sub 1° bestreden ministerieel besluit, artikel 107, 1°, van het statuut van het Rijkspersoneel niet heeft ingeroepen en dat zij op deze bepaling niet meer kan steunen;

Overwegende dat de considerans van het bestreden besluit laat blijken dat de tegenpartij met ingang van 1952 een einde heeft willen maken aan de voor onrechtmatig gehouden indienstneming van verzoeker;

Overwegende dat het besluit van 30 april 1952 werd bekendgemaakt en uitgevoerd; dat de ingeroepen gebreken niet van die aard zijn dat de Minister er toe gerechtigd was de ingetrokken akte voor niet bestaande te houden; dat anderdeels geen bijzondere wettelijke of reglementaire bepaling aan de overheid toelaat deze akte in te trekken; dat derhalve dit besluit als definitief dient te worden beschouwd en de tegenpartij haar macht heeft overschreden door dit besluit in te trekken;

Overwegende dat het besluit d.d. 30 april 1952 een nieuwe benoeming inhoudt; dat inderdaad het ministerieel besluit van 14 februari 1916 houdende ontzetting van verzoeker uit zijn ambt niet werd ingetrokken; dat de administratieve en geldelijke loopbaan van verzoeker tussen 1916 en 1952 niet werd geregeld; dat de opnemng in de dienst op 1 juni 1952 inging en de anciënniteit op 31 december 1951 werd vastgesteld en verzoeker alvorens in dienst te treden opnieuw de eed heeft afgelegd;

Overwegende dat verzoeker de door het statuut gestelde benoembaarheidsvereisten niet vervulde; dat verzoeker derhalve op grond van artikel 107, 1°, van het statuut ambtshalve en zonder opzegging kon worden ontslagen; dat blijkt dat het de bedoeling van de tegenpartij is geweest een einde te maken aan een onrechtmatige benoeming; dat het feit dat het ministerieel besluit naar het eerder vermeld artikel 107, 1° niet verwijst, niet ten gevolge heeft dat de tegenpartij nadien deze bepaling niet zou mogen inroepen om de regelmatigheid van het door haar genomen besluit te staven;

Overwegende dat de Minister van Verkeerswezen bij het aanhalen van de wens van het Rekenhof zich de zienswijze van dit college heeft eigen gemaakt, volgens welke de benoeming van verzoeker in 1952 onregelmatig was en dat aan deze wederrechtelijke toestand een einde diende te worden gemaakt; dat de Minister van Verkeerswezen heeft gehandeld ter uitvoering van artikel 107, 1°, van het statuut van het Rijkspersoneel;

Overwegende dat verzoeker voorhoudt dat de bepalingen van het statuut niet werden nageleefd daar:

1. het bestreden besluit niet werd voorafgegaan door

een voorstel tot intrekking van de benoeming; 2. verzoeker niet vooraf in de mogelijkheid werd gesteld zich voor de Raad van Beroep te verdedigen en 3. hij bovendien geen kennis heeft gehad van de zienswijze van het Rekenhof;

Overwegende dat de eerste twee vormen niet zijn opgelegd voor de toepassing van artikel 107, 1°, van het statuut; dat de tegenpartij er niet toe gehouden was de zienswijze van het Rekenhof aan verzoeker mede te delen;

Overwegende dat verzoeker laat gelden dat het bestreden besluit niet naar behoren is gemotiveerd zoals wordt vereist bij artikel 97 van de Grondwet;

Overwegende dat de bestreden akte geen jurisdictionele beslissing is en derhalve niet valt binnen het toepassingsgebied van artikel 97 van de Grondwet;

Overwegende dat, wat de sub 2° bestreden akte betreft, verzoeker geen dienstcontract met de tegenpartij heeft gesloten dat hem in voorkomend geval recht zou geven op opzeggingstermijn; dat verzoeker van het bij de wet vereiste belang niet laat blijken om de vernietiging van de akte te vragen, waarbij dit voordeel hem toch werd toegekend;

Besluit :

Artikel 1 : Het ministerieel besluit d.d. 9 juli 1954 is vernietigd in zoverre de benoeming van verzoeker als klerk wordt ingetrokken.

Het beroep is verworpen in zoverre bij het ministerieel besluit d.d. 9 juli 1954 verzoeker van ambtswege en zonder opzeggingstermijn uit zijn ambt wordt ontslagen.

Artikel 2 : Het beroep is voor het overige verworpen.

Artikel 3 : De betaling van het recht van 750 frank, ten titel van kosten, komt voor de helft ten laste van verzoeker en voor de helft ten laste van de tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 14 juli 1956.

Eerste Voorzitter : M. Van Winckel.

Raadsheren : M.M. Axters en De Vreese.

Advocaat-Generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs Vandevelde-Winants, De Cnijff en Smetrijns.

Arbitrage. — Tevens als bemiddelaar aangestelde scheidsrechter. — Vatbaarheid van zijn uitspraak voor hoger beroep bij schending van de openbare orde. — Verplichtingen van deskundigen. — Krenking van de rechten van verdediging.

Zo in beginsel een scheidsrechterlijke uitspraak niet vatbaar is voor hoger beroep, wanneer de scheidsrechter tevens door de partijen als bemiddelaar is aangesteld, omdat hem hierdoor het recht is toegekend af te wijken van de strikte toepassing van de wet, waarin de rechter in hoger beroep hem niet kan navolgen, blijft het hoger beroep nochtans ontvankelijk niettegenstaande het bemiddelend karakter van de opdracht van de scheidsrechter, wanneer de hem ten laste gelegde tekortkomingen de openbare orde raken.

De praelectuur van een verslag van de deskundige wordt niet door het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorgeschreven.

De verplichting de overgelegde bescheiden aan de

tegenpartij mede te delen wordt niet door de wet aan de deskundige opgelegd, doch slechts aan de pleitende partijen.

Wanneer de scheidsrechter verzuimt een uitstel aan een partij te verlenen om haar toe te laten overeenkomstig artikel 1016 Rv. haar bezwaren tegen het verslag van de deskundige veertien dagen vóór het einde van het compromis over te leggen, krenkt hij de rechten van verdediging.

Maertens t/ P.V. Maertens frères en Cs.

Advies O. M.

De heer Paul Maertens, handelaar te Brussel, heeft, bij zelfde akte dd. 8 december 1953, beroep ingesteld:

1. tegen een scheidsrechterlijke beslissing, tussen hem en geïntimeerden Maertens, Paul-Ernest en Maertens, Antoine gewezen door de heer Lucien De Cock, onder voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Gent, op 3 februari 1951, uitvoerbaar verklaard bij bevelschrift van de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 24 februari 1951;

2. tegen een vonnis op tegenspraak, gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent op 30 september 1953, vonnis waarbij ongegrond verklaard werd het verzet door appellant aangetekend tegen voormeld bevelschrift tot « exequatur » van de voorzitter der rechtbank dd. 24 februari 1951.

Bij arrest op tegenspraak dd. 23 april 1955 heeft uw Kamer laatstbedoeld beroep als ongegrond afgewezen en tegen deze beslissing blijkt geen voorziening in verbreking te zijn ingesteld.

Er dient dus thans nog enkel te worden beslist over het beroep, ingesteld tegen de scheidsrechterlijke beslissing zelf, beroep hoofdzakelijk gegrond op de bewering van appellant, dat zijn verdedigingsrecht vóór of door de scheidsrechter gekrenkt werd.

Geïntimeerden werpen hiertegen op, dat het beroep niet ontvankelijk is, omdat partijen, bij hun scheidsverdrag van 4 juli 1949, aan de door hen aangestelde scheidsrechter de macht hebben toegekend onherroepelijk en als bemiddelaar of goede man te beslissen, zonder enig voorbehoud. Deze macht en het inzicht van partijen aan het recht van beroep tegen de beslissing van de scheidsrechter op voorhand te verzaken kunnen inderdaad in onderhavig geval bezwaarlijk betwist worden (zie o.m.: R. Van Lennep. « De middelen van verhaal in het scheidsgerecht », R.T. 1940, blz. 140; Fusier-Herman, Rép. prat. dr. fr., Tw. Arbitrage, n° 1194).

Evenwel, ter zake van scheidsgerecht, zelfs ingeval de scheidsrechter, zoals « in casu », door partijen uitdrukkelijk bekleed werd met de macht onherroepelijk en als goede man of bemiddelaar te beslissen, wordt de daaruit voortspruitende verzaking van het recht tot beroep tegen de scheidsrechterlijke beslissing beperkt, waar deze verzaking nimmer kan worden uitgebreid tot de middelen die de openbare orde raken, en die uiteraard, evenals op grond van het vermoedelijk inzicht der partijen, buiten de toepassing vallen van dergelijke verzaking, laat staan dat een scheidsrechter, zelfs bekleed met de macht als goede man onherroepelijk te beslissen, nooit kan worden vrijgesteld van de plicht de openbare orde rakende beginselen en regelen in acht te nemen (zie o.m. Bernard, « L'arbitrage volontaire et droit privé », 1937, n° 654, blz. 375; R.P.D.B., Tw. Arbitrage, n° 520; Fusier-Herman, Op. cit., Tw. Arbitrage, n° 210 en volg.; Van Lennep, Op. cit., blz. 110 in fine en 141).

De aangevoerde krenking van het verdedigingsrecht

gepleegd door de scheidsrechter, goede man of bemiddelaar, dient ongetwijfeld te worden beschouwd als een middel dat de openbare orde raakt (zie o.m. Garsonnet, B. VIII, n° 309, tekst en nota n° 3; Bernard, op. cit. n° 398, blz. 238 en n° 654, blz. 376; Luik 8 december 1933, Jur. Liège 1934-90; Brussel 3 januari 1953, R.W. 1952/53, kol. 924; Parijs 15 februari 1851, D.P. 1851, 2, 178; Parijs 21 juni 1893, D.P. 1894, 2, 35; Parijs 28 oktober 1922, D.P. 1923, 2, 196; men raadplege ook de nota Cass. fr. 18 januari 1870, Sirey 1870, 2, 156).

Het ligt dan ook naar ons oordeel voor de hand, dat de ontvankelijkheid van het beroep in onderhavig geval innig vermengd is met het onderzoek naar de al dan niet gegrondheid van het rechtsmiddel zelf, en dat slechts tot de niet ontvankelijkheid van dit beroep zou kunnen besloten worden, moest het rechtsmiddel als ongegrond voorkomen.

* * *

Is uit het onderzoek van de dossiers van beide partijen gebleken dat de rechten van appellants' verdediging zowel door de scheidsrechter als door de aangestelde deskundige niet werden in acht genomen?

Uit dit onderzoek spruit m.i. voort:

1. Zo de zaak vóór de scheidsrechter aanvankelijk niet bepleit werd, is zulks geschied op uitdrukkelijk verzoek van appellants' toenmalig raadsman, die, door andere beroepsbezigheden belet, de verplaatsting naar Gent niet wenste te doen, waarop de raadslieden van geïntimeerden eveneens het bepleiten van de zaak vóór de scheidsrechter hebben verzaakt.

Niettemin, na mededeling aan de scheidsrechter van hun dossier, zijn partijen, op 1 december 1950, in persoon vóór de scheidsrechter verschenen, en werden ze door hem gehoord; appellants' raadsman stuurde te dier gelegenheid aan de scheidsrechter een omstandige en nauwkeurige verdedigingsnota van nagenoeg twintig bladzijden.

Verder, werden de raadslieden van partijen van de op 8 december 1950 door de scheidsrechter gedane aanstelling van een deskundige ingelicht, en heeft appellants' raadsman zelfs op 13 december daaropvolgend ontvangst van dit bericht gemeld en h'erbij een bepaalde opdracht van de deskundige beklemtuond. Tot hiertoe kan van krenking van appellants' verdedigingsrecht geen sprake zijn.

2. Ook, wat de deskundige zelf betreft, kan niet ernstig worden staande gehouden dat hij het verdedigingsrecht van appellant zou hebben gefnuikt: wanneer deskundige immers partijen uitnodigde om op 12 januari 1951 vóór hem te verschijnen ten einde de vragen te beantwoorden, die hij in verband met een bepaalde rekening wenste te stellen, werd andermaal van de zijde van appellant aangedrongen opdat de raadslieden niet zouden verschijnen, doch enkel de partijen in persoon.

Waar verder het deskundig verslag op 20 januari 1951 werd neergelegd en naderhand aan partijen medegedeeld, was de deskundige er niet toe verplicht zijn conclusen vóór de neerlegging van zijn verslag aan partijen mede te delen, evenmin als de bescheiden waardoor hij zijn besluiten meende te kunnen staven; de praelektuur van een deskundig verslag is, naar hetgeen appellant trouwens zelf toegeeft, geen hoofdzakelijke pleegvorm, noch essentieel vereiste.

De scheidsrechter heeft trouwens in zijn beslissing duidelijk de feiten uitgespleet waaruit ten overvloede blijkt dat appellant herhaaldelijk in de gelegenheid werd gesteld om de bescheiden te raadplegen, die de deskundige, met het oog op het vervullen van zijn op-

dracht, in zijn bezit had, en om de inhoud van deze bescheiden te bespreken.

3. De scheidsrechter heeft alle partijen in zake bij aangetekend schrijven er van ingelicht dat de debatten op 2 februari 1951 zouden gesloten worden, waarop appellant door bemiddeling van zijn raadsman, bij aangetekend schrijven van 30 januari 1951, een gemotiveerde aanvraag om verdaging op een maand aan de scheidsrechter heeft toegezonden.

Wanneer van deze aangetekende brief aandachtig kennis genomen wordt, kan bezwaarlijk worden ontkend dat door de raadsman van appellant geen nauwkeurig bepaalde feiten, gegevens en redenen aan de scheidsrechter werden overgelegd, die van aard waren hem te moeten aanzetten aan appellant de aangevraagde verdaging van de sluiting der debatten op één maand te verlenen, welke ook de gelegenheden waren geweest die vroeger aan appellant geboden werden om, vóór de neerlegging van het deskundig verslag, sommige bescheiden bij de deskundige te raadplegen en zijn mening met hem te bespreken.

Het deskundig verslag zelf is immers een nieuw bewijsmateriaal, dat bij de debatten wordt toegevoegd, en waarop een partij in de gelegenheid moet worden gesteld uitleggingen te verstrekken, en ditzelfde te bespreken of tegen te spreken, zodanig dat vóór alle rechtscolleges van gemeen recht de zaak terecht beschouwd wordt als zijnde niet in staat zolang die bespreking op tegenspraak niet geschied is, althans zolang daartoe aan al de partijen geen redelijke gelegenheid geboden wordt in overeenstemming met een normaal verdedigingsrecht: Immers, beweren zoals geïntimeerden, dat de scheidsrechter reeds van 1 december 1950 af uitspraak had mogen doen, omdat de zaak alsdan vóór het deskundig onderzoek reeds in staat was, zodat zij « a fortiori » uitspraak mocht verlenen zonder debatten na het deskundig onderzoek, omdat de zaak niet opgehouden had in staat te zijn, is — zoals appellant het doet opmerken — een sophisme, waarbij niet verder moet worden stilgehouden.

In onderhavig geval zou bezwaarlijk kunnen voorgehouden worden, dat de aangevraagde termijn van verdaging van één maand overdreven of abnormaal bleek; het wil ons voorkomen dat, gelet op het feit dat appellant het deskundig verslag ontving op 26 januari 1951, geen enkel rechtscollege van gemeen recht zou hebben geëist dat partijen hierop zouden concluderen en eventueel hun uiteenzetting zouden doen binnen de acht dagen, hetzij « in casu » uiterlijk op 2 februari 1951.

Nochtans, op grond van beschouwingen die, hoe oordeelkundig ook, niettemin enkel het tijdstip betreffen van de voorbereiding van het deskundig verslag, doch geenszins de inhoud en conclusiën van dit verslag zelf, heeft de scheidsrechter uitspraak gedaan daags na de datum — naar ons oordeel voorbarig — door hem gesteld voor de sluiting der debatten, hetzij op 3 februari 1951.

Wegens het in acht nemen van vervaltermijnen, die hem zouden hebben belet op het naar ons oordeel regelmatig of redelijk aanneembaar verzoek van appellants' raadsman in te gaan, was de scheidsrechter nochtans niet verplicht uitspraak te doen.

Wij komen immers tot de vaststelling, dat deze uitspraak in onderhavig geval nog regelmatig kon geschieden tot op de uiterste datum van 9 april 1951.

Inderdaad, uit het oog mag niet worden verloren :

a) dat appellant geweigerd had het proces-verbaal te ondertekenen, opgesteld vóór de scheidsrechter op 1 december 1950, en waarbij o.m. bepaald werd, dat de

uiterste datum voor de neerlegging van de scheidsrechterlijke beslissing op 25 februari 1951 zou gesteld worden;

b) dat dienvolgens, voor de uiterste datum van die uitspraak d'ent te worden verwezen naar het vonnis op tegenspraak tussen partijen gewezen door de rechtbank van Koophandel te Gent op 6 juli 1950, waarbij beslist werd dat de scheidsrechterlijke beslissing zou dienen te worden geveld zoniet binnen de drie maanden na het neerleggen van de dossiers, dan toch alleszins binnen de vijf maanden voorzien bij de laatste paragraaf van de overeenkomst en d'e zullen lopen van het ogenblik af, waarop bedoeld vonnis kracht van gewijsde zal verworven hebben.

Welnu, dit vonnis werd betekend op 8 september 1950 en ontving dus kracht van gewijsde uiterlijk op 9 november 1950, zodat de uitspraak van de scheidsrechterlijke beslissing uiterlijk moest doorgaan op 9 april 1951.

Niets verplichtte derhalve de scheidsrechter zijn beslissing uit te spreken binnen een zulkdanig korte tijdsperiode na neerlegging van het deskundig verslag, dan wanneer hij door appellant op grond van aanneembare beschouwingen en beweegredenen, er om verzocht werd deze beslissing gedurende een redelijke termijn te verdragen.

Het wil ons dan ook voorkomen dat hierdoor het verdedigingsrecht van appellant door de scheidsrechter beslist geschonden werd.

Deze zienswijze wordt nog versterkt door de argumentering door appellant getrokken uit het voorschrift van artikel 1016 W.B.Rv., waarbij bepaald wordt dat ieder der partijen gehouden zal zijn haar verdedigingsmiddelen en stukken in te dienen minstens vijftien dagen vóór het verstrijken van de termijn van het scheidsverdrag. Deze bepaling raakt weliswaar niet de openbare orde, echter met dien verstande, dat ieder der partijen wat haar aangaat verzaken mag, het voordeel van deze wetsbepaling in te roepen (zie o.m. : Bernard Op. cit., n° 391 in fine, blz. 236), wat nochtans in zake zeker het geval niet was wat appellant betreft, te meer dat hij geweigerd had, zoals reeds vermeld, het proces-verbaal van 1 december 1950 te ondertekenen, waarbij de neerlegging van de scheidsrechterlijke beslissing gesteld werd op 25 februari 1951.

Indien de scheidsrechter van oordeel was dat laatstvermelde datum dan toch als uiterste datum van zijn uitspraak moest beschouwd worden — « quod non » (zie hierboven) — dan nog was hij er toe verplicht, gelet op de houding van appellant, in elk geval zijn uitspraak te verdragen tot na 10 februari 1951, en mocht hij, in elk geval, deze beslissing niet wijzen op 3 februari 1951 (zie : Bernard Op. cit. n° 394, blz. 236 en de aldaar vermelde rechtsleer en rechtspraak).

Is de bepaling van artikel 1016 B.W.Rv., bij ontstentenis van verzaking van haar voordeel door een der partijen, ook van toepassing waar de scheidsrechter, zoals in zake, bekleed is met de macht te beslissen als goede man? Bernard (Op. cit. n° 397 en 398, blz. 238), verwijzende naar de beweegredenen van een arrest van het Hof van beroep te Rennes dd. 5 november 1912 (D.P. 1913, 2, 127 en Sirey 1913, 2, 47) beantwoordt deze vraag bevestigend omdat, zo de scheidsrechter in dat geval ontslagen wordt door partijen te beslissen naar de gewone rechtsregelen en naar de pleegvormen en termijnen bepaald bij het procesrecht vóór de gewone rechtscolleges, hij niettemin de substantiële pleegvormen moet naleven voor het scheidsgerecht bepaald bij boek III van het W.B.Rv. Hij besluit er zelfs toe dat, in geval de scheidsrechter het voorschrift van artikel 1016 W.B.Rv. niet in acht mocht

nemen (wel te verstaan wanneer partijen het voordeel van deze bepaling niet hebben verzaakt), de gegriefde partij het recht heeft tegen de scheidsrechterlijke beslissing beroep in te stellen, wegens krenking van haar verdedigingsrecht.

De beschouwingen van het hierboven aangehaalde arrest van het Hof van beroep te Rennes blijken ons trouwens bijzonder oordeelkundig te zijn en worden door de « Dalloz périodique » volkomen beaamd met verwijzing in nota's 1, 2 en 3 naar talrijke vermeldingen van rechtsleer en rechtspraak.

* * *

Wij besluiten dienvolgens tot de gegrondheid, en dienvolgens tevens tot de ontvankelijkheid van het beroep, wegens krenking door de scheidsrechter van appellants' verdedigingsrecht.

Arrest

Gezien de akte van beroep tijdig en regelmatig betekend;

Overwegende dat appellant beroep heeft ingesteld tegen de scheidsrechterlijke uitspraak van 3 februari 1951, uitvoerbaar verklaard bij bevel van de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg dd. 24 februari 1951, onder voorbehoud van de uitslag van zijn beroep terzelfder tijde maar bij afzonderlijke akte ingesteld tegen het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Gent dd. 30 september 1953; dat gezegd vonnis bij arrest van dit Hof dd. 23 april 1955 werd bevestigd en de tegeneis van geïntimeerden afgewezen; dat dientengevolge alleen nog over het beroep tegen de scheidsrechterlijke uitspraak van 3 februari 1951 dient gewezen;

Overwegende dat geïntimeerden de ontvankelijkheid van het beroep betwisten omdat partijen in het compromis van 4 juli 1949 aan alle beroep verzaakt hebben, wanneer zij de heer Lucien De Cock, ondervoorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Gent, niet alleen als scheidsrechter maar tevens als bemiddelaar hebben aangesteld;

Overwegende dat, zo in beginsel een scheidsrechterlijke uitspraak niet vatbaar is voor beroep, wanneer de scheidsrechter door de partijen tevens als bemiddelaar aangesteld wordt, omdat hem hierdoor het recht verleend wordt af te wijken van de strikte toepassing van de wet, waarin de rechter in beroep hem niet navolgen kan, het beroep nochtans ontvankelijk blijft, niet-tegenstaande het bemiddelend karakter van de opdracht van de scheidsrechter, wanneer de hem ten laste gelegde tekortkomingen de openbare orde raken (Van Lennep: Middelen van verhaal in het scheidsrecht, R.T. 1940, blz. 140 en 141);

Overwegende dat appellant voorhoudt, dat zijn rechten van verdediging niet geëerbiedigd werden bij gebrek aan tegensprekelijkheid van het onderzoek van de deskundige en bij gebrek aan gelegenheid tot behandeling van het verslag van de deskundige voor het scheidsgerecht;

Overwegende dat het verslag van de deskundige zonder praelectuur op 20 januari 1951 werd neergelegd en dat een afschrift ervan bij appellant toekwam op 26 januari; dat de scheidsrechter alsdan de raadslieden van partijen verwittigd heeft dat de behandeling van het geschil gesteld was op 2 februari 1951 en dat de debatten dezelfde dag zouden gesloten worden; dat appellant bij aangetekend schrijven van 30 januari 1951 aan de scheidsrechter gevraagd heeft de sluiting van de debatten een maand te verdagen, maar dat de

scheidsrechter ver van hierop in te gaan, bij vonnis van 3 februari 1951 het geschil beslecht heeft;

Overwegende dat de praelectuur van een verslag van deskundige door het wetboek van Burgerlijke rechtsvordering niet voorgeschreven wordt; dat anderszids blijkt uit een nota van de hand van appellant dat hij met de deskundige een onderhoud gehad heeft op 3 en op 13 januari 1951; dat hij opgeroepen werd om samen met geïntimeerden voor de deskundige te verschijnen op 12 januari 1951 en slechts op 11 januari liet weten verhinderd te zijn; dat het alsdan te laat was om de andere partijen nog te verwittigen; dat de deskundige ten andere op 12 januari antwoordde dat de aanwezigheid van appellant niet strikt noodzakelijk was, gezien hun vroegere ontmoetingen; dat niets appellant verhinderde tussen 13 en 20 januari aan de deskundige schriftelijk alle gegevens mede te delen, die hij nodig oordeelde; dat hij vóór de aanstelling van de deskundige ten behoeve van de scheidsrechter reeds een nota had opgesteld van twintig pagina's en op 9 januari nog twee nota's aan de scheidsrechter had laten geworden, die aan de deskundige hadden kunnen overhandigd worden;

Overwegende dat appellant vergeefs aanvoert vooraf geen mededeling gekregen te hebben van de boeken en bescheiden door geïntimeerden aan de deskundige overhandigd; dat de deskundige in zijn verslag deze boeken en bescheiden opsomt en omstandig de gegevens uiteenzet die hij er aan ontleend heeft; dat de verplichting de voorgebrachte bescheiden aan de tegenpartij mede te delen, door de wet aan de deskundige niet opgelegd wordt, maar wel aan de pleitende partijen; dat appellant er vroeger kennis van gekregen zou hebben, had hij aan de uitnodiging van de deskundige om op 12 januari 1951 voor hem te verschijnen gevolg gegeven;

Overwegende dat de deskundige dientengevolge de rechten van verdediging van appellant niet heeft gekrenkt;

Overwegende dat naar de termen van het compromis van 4 juli 1949 de scheidsrechterlijke uitspraak diende gewezen binnen de drie maanden na de nederlegging van de bundels; dat het vonnis van de Rechtbank van Koophandel dd. 6 juli 1950, waarbij de scheidsrechter aangeduid werd, deze termijn gebracht heeft op vijf maanden te rekenen van de dag dat het vonnis kracht van gewijsde zou verkregen hebben; dat het vonnis van de rechtbank van Koophandel aan appellant betekend werd op 8 september 1950 en dat geen der partijen er tegen in beroep kwam; dat dientengevolge het vonnis van de scheidsrechter niet vóór 9 april 1951 diende geveld;

Overwegende dat de scheidsrechter ten onrechte in de mening verkeerd heeft zijn vonnis te moeten vellen vóór 25 februari 1951, hetzij drie maanden na de nederlegging van de laatste bundel op 25 november 1950, naar de beschikking desaangaande in het compromis; dat hij nochtans moet gelezen hebben in het vonnis dat hem aanstelde, dat bij afwijking van het compromis de Rechtbank van Koophandel de termijn verlengd had; maar dat zelfs in de veronderstelling dat de scheidsrechterlijke uitspraak had moeten geveld worden vóór 25 februari, niets de scheidsrechter verhinderde al ware het maar tot 10 februari uitstel te verlenen om aan appellant toe te laten in overeenstemming met artikel 1016 W.B.R. zijn bezwaren tegen het verslag van de deskundige 14 dagen vóór het einde van het compromis over te leggen;

Overwegende dat door dit te hebben verzuimd de scheidsrechter de rechten van verdediging van appellant heeft gekrenkt; dat dientengevolge de scheids-

rechterlijke uitspraak van 3 februari 1951 nietig dient verklaard;

Overwegende dat appellant besluit tot de hervatting van de rechtspleging voor de scheidsrechter; dat de termijn bij vonnis van de Rechtbank van Koophandel dd. 6 juli 1950 lang verstreken zijnde, het aan het Hof nochtans niet toekomt zich in de plaats van de partijen te stellen om hun een scheidsrechterlijke tussenkomst op te dringen, waarvan geïntimeerden blijkbaar niet meer willen horen, vermits zij ook niet in ondergeschikte orde tot de hervatting van deze rechtspleging hebben besloten; dat bij ontstentenis aan een gebeurlijk nieuw compromis er appellant alleen nog overblijft op de gewone rechter beroep te doen;

Overwegende dat uit bovengaannde overwegingen volgt, dat de tegeneis van geïntimeerden tot betaling van 20.000 frank schadevergoeding wegens roekeloos en tergend beroep ongegrond is en dient afgewezen;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Gehoord in zijn eensluidend advies de heer advocaat-generaal Matthijs;

Alle andere of meeromvattende besluiten als ongegrond verwerpend;

Verklaart het beroep ontvankelijk en ten dele gegrond; dientengevolge verklaart geldig en van waarde het verslag van de deskundige De Rouck dd. 20 januari 1951; verklaart daarentegen nietig en van gener waarde het vonnis van de scheidsrechter De Cock dd. 3 februari 1951, alsmede het daaropvolgend bevel van exequatur dd. 24 februari 1951; wijst de tegeneis van geïntimeerden af; veroordeelt deze laatsten tot de drie vierden en appellant tot een vierde van de kosten van beide instanties.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

11e Kamer. — 18 januari 1957.

Voorzitter : M. Stocquart.

Rechters : M.M. Dujardin en Grosemans.

Advocaten : Mrs Nossent, De Clercq (Antwerpen) en Bertot.

Taalgebruik in gerechtszaken. — Samenvoeging van verknochte zaken. — Analogische toepassing van artikel 6 der wet van 15 juni 1935.

Wanneer de meerderheid van de verweerders in de samenvoegende zaken de Nederlandse taal machtig zijn en benutten, moet de rechtspleging in deze taal worden voortgezet analogisch het door artikel 6, paragraaf 2, der wet van 15 juni 1935 bepaalde.

Bij het berekenen van de taalmeerderheid van de verweerders in de verschillende samengevoegde zaken dient men :

1. *vooreerst na te gaan, welke de taal der rechtspleging is voor iedere van de samengevoegde zaken afzonderlijk ;*
2. *de verweerder, wonend in de Brusselse agglomeratie, die geen taalwijziging vraagt of zich ter zake gedraagt naar de wijsheid der rechtbank, in aanmerking te nemen ten voordele van de taal, in dewelke hij is gedagvaard ;*
3. *het verzoek tot taalwijziging in één der zaken door een verweerder ingediend, te verwerpen, wanneer*

twee medeverweerders in dezelfde zaak de taalwijziging niet vragen ;

4. *wanneer de berekening van de taalmeerderheid en het vaststellen der taal voor iedere zaak afzonderlijk, de toepassing van een verschillende taal zou vereisen, de berekening van de taalmeerderheid te maken voor alle verweerders van de samengevoegde zaken gezamenlijk.*

Briffaerts t/ Bodaer en Belgian Shell C°

Belgian Shell C° t/ Dubois, Briffaerts en Goldstein.

Goldstein t/ Belgian Shell C° en Briffaerts.

Gezien de inleidende dagvaarding in dato 12 juni 1956 in de Nederlandse taal betekend per exploit van deurwaarder J. Custers, verblijf houdend te Brussel, ten verzoeken van Arthur Briffaerts, aan : 1) Jean Pierre Bodaer, 2) de naamloze vennootschap Belgian Shell Company, zaak ingeschreven ter A.R. onder n° 68419;

Gezien de inleidende dagvaarding in dato 3 augustus 1956 in de Nederlandse taal, betekend door exploit van deurwaarder Baiwir, verblijfplaats houdend te Elsene, ten verzoeken van de naamloze vennootschap Belgian Shell Company aan : 1) Debois Marcel, 2) Briffaerts Arthur, 3) Goldstein Ernest, zaak ingeschreven ter A.R. onder n° 69.462.

Gezien het vonnis in dato 8 augustus 1956 in de Franse taal door de Rechtbank van Koophandel te Brussel in zake Goldstein Ernest, eiser, tegen : 1) S.A. Belgian Shell Company, 2) Briffaerts Arthur, regelmatig in gelijkvormige uitgifte aan de rechtbank voorgelegd, en houdend verwijzing der zaak naar deze rechtbank wegens verknochtheid met de zaak n° 68.413 der A.R.; dat de zaak op de A.R. werd ingeschreven onder n° 70.293 ingevolge gezegde verwijzing;

Overwegende dat al de partijen de samenvoeging der voornoemde zaken vorderen wegens verknochtheid, behalve de partij van Meester Lambeau, die akte verlangt harer verklaring, dat ze zich niet verzet tegen de samenvoeging van de zaken ingeschreven sub numeris 70.293 en 69.462;

Overwegende dat er een nauw verband bestaat tussen al de hierboven bepaalde vorderingen, vermits ze allen strekken tot de herstelling der schade door de partijen geleden ten gevolge ener aanrijding, die plaats greep te Hekelgem op de baan Brussel-Aalst, in dato 19 december 1955; dat de partijen zich wederkerig de verantwoordelijkheid van het gebeure toeschrijven;

Overwegende dat er dus wel degelijk verknochtheid bestaat en de zaken dienen samengevoegd;

Overwegende dat Meester Lambeau vraagt, dat de gerechtsbehandeling verder in de Franse taal zou worden voortgezet daar zijn partij de Nederlandse taal niet machtig is, zoals blijkt uit dezer eigenhandig verzoekschrift van 16 oktober 1956; dat Meester Col, namens zijn partijen Bodaer en Belgian Shell C°, de voortzetting in de Nederlandse taal vraagt, taal die benut werd in de inleidende dagvaardingen, zowel van Briffaerts als van Belgian Shell C°;

Overwegende dat de partijen van Meester Cailliau vragen dat hun akte worde verleend dat zij zich des-aangaande gedragen naar het gerecht;

Overwegende dat, bij toepassing van artikel 4, paragraaf 1, alinea 3, 1e lid der wet van 15 juni 1935, de zaak A.R. n° 68.413 in de Nederlandse taal dient voortgezet;

Overwegende dat bij toepassing van artikel 6, paragraaf 2 der zelfde wet, niettegenstaande het verzoekschrift der partij van Meester Lambeau, de rechtsple-

ging in de Nederlandse taal dient voortgezet in de zaak n° 69.462, vermits uit de omstandigheden der zaak blijkt, dat de meerderheid der verweerders een voldoende kennis dezer taal heeft;

Overwegende dat in de zaak n° 70.293 de gerechtsbehandeling in de Franse taal zou moeten doorgaan, gelet op het feit dat de partij van Mr Col en van Mr Cailliau geen rekwes als in artikel 4, paragraaf 2 bepaald, indienen;

Overwegende dat, gelet op de vereiste samenvoeging der zaken en gezien de meerderheid der verweerders in de samengevoegde zaken de Nederlandse taal machting zijn en benutten, deze taal moet verkozen worden in analogie met wat door artikel 6, paragraaf 2, wordt bepaald.

Overwegende dat het dus past dat de gedingvoering voortaan in de Nederlandse taal zou verlopen;

Om deze redenen :

De rechtbank,

Gelet op artikelen 4 en 6 van de wet van 19 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken;

Geeft akte aan de partij Briffaerts, dat zij zich naar het gerecht gedraagt omtrent het taalgebruik;

Zegt dat de zaken ingeschreven in de Algemene Rol onder n°s 68.413 en 70.293 worden samengevoegd als verknochtheid;

Zegt dat de gedingvoering in haar verder verloop in de Nederlandse taal zal gevoerd worden;

Verzendt de samengevoegde zaken naar de zitting van 28 februari 1957 om er te worden geconcludeerd en gepleit ten gronde;

Verklaart het tegenwoordig vonnis, zonder andere rechtspleging noch vereisten, uitvoerbaar op de minuut en voor de registratie en zegt dat zijn uitspraak geldt als betekening;

Zegt dat bovengemeld geschrift der partijen van Meester Lambeau aan het tegenwoordig vonnis blijft gehecht.

Kosten voorbehouden.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2e Kamer. — 9 januari 1957.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechters : M.M. Boeyé en Helleputte.

Auteursrecht. — Vereiste voor beteugeling van namaak.
— Vereisten voor de toepasselijkheid van artikel 1382 B. W.

De auteurswet van 22 maart 1886 vereist dat het ontwerp, waarvan de namaking beteugeld wordt, een origineel en nieuw karakter vertoont.

Artikel 1382 B. W. is niet toepasselijk, wanneer de door de auteurswet gestelde voorwaarden aanwezig zijn.

Voor de toepasselijkheid van artikel 1382 B. W. is vereist, dat de beweerdde namaker een fout heeft begaan, die buiten de voorwaarden van de auteurswet tot het toekennen van schadevergoeding aanleiding zou kunnen geven.

Nuyens t/ Derclecq.

Gezien de processtukken en namelijk het tussenvonnis dezer rechtbank, op 3 maart 1953 gewezen en op

14 oktober 1955 bij arrest van het Hof van Beroep bevestigd, waarbij alvorens uitspraak te doen over de vordering strekkende tot betaling van 25.000 fr. schadevergoeding wegens het namaken der binneninrichting van een pasteibakkerssalon, de rechtbank eiser toeliet het bewijs te leveren, dat hij de ontwerper was van de versiering van het origineel pasteibakkerssalon gelegen te Turnhout;

Overwegende dat het getuigenverhoor op 14 april 1953 plaats greep en dat eiser ten genoeg van recht het bewijs heeft gebracht van zijn bewering; dat dit punt, dat derhalve vaststaat, trouwens niet meer blijkt betwist te zijn;

Overwegende, dat de krachtens het bevel in kortgeding op 14 maart 1952 aangestelde deskundige tot een nauwkeurige beschrijving is overgegaan van de inrichting door eiser te Turnhout ontworpen enerzijds en van deze van verweerder te Tienen anderzijds; dat hij zijn verslag met foto's heeft geïllustreerd, die de rechtbank op voldoende wijze inlichten over de toestand der plaatsen derwijze, dat zij met kennis van zake, en zonder een nieuwe onderzoeksmaatregel te moeten bevelen over de betwiste punten kan uitspraak doen;

Overwegende, dat noch de anterioriteit van de versiering van de binneninrichting, waarvan eiser de ontwerper is, noch de gelijkenis tussen deze versiering en deze die in de pasteibakkerij van verweerder aangebracht werd, ernstig kan betwist worden; dat de anterioriteit trouwens niet ontkend wordt en dat de gelijkenis door verweerder toegegeven, uit de bestanddelen blijkt van het deskundig verslag en door de deskundige wordt bevestigd;

Overwegende echter, dat, indien verweerder niet ontkent de pasteibakkerij te Turnhout te hebben bezocht en zich door de decoratie van de plaats te hebben geïnspireerd voor de decoratie van zijn eigen pasteibakkerij te Tienen, hij echter stellig ontkent zich aan namaking te hebben schuldig gemaakt derwijze dat de vordering, gesteund op de wet van 22 maart 1886 en op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, gegrond zou blijken;

Overwegende, dat er derhalve aanleiding bestaat te onderzoeken of de bestanddelen, door beide wetsbepalingen vereist, ter zake aanwezig zijn;

Overwegende, dat de wet van 22 maart 1886 vereist, dat het ontwerp, waarvan de namaking beteugeld wordt, een origineel en nieuw karakter draagt (Beroep Brussel 2 april 1953, J.T. 1954, 23; Kortrijk 28 januari 1954, J.T. 1955, 10 en noot);

dat ter zake echter geen enkel der bestanddelen van versiering toegepast op de binneninrichting, gewrocht van eiser, afzonderlijk genomen, noch de combinatie van deze bestanddelen in hun geheel genomen, noch hun schikking zoals deze in de kwestieuze plaats voorkomt, deze kenmerken vertoont;

dat er inderdaad in de eerste plaats dient aangestipt, dat de voornaamste bestanddelen van versiering voortkomen van een handelsfirma, de N.V. Eternite Emaille, die aan haar klanten lambrizeringen verschaft, met bijvoeging van prospectus, dewelke hun alle nodige inlichtingen verstrekt én aangaande de wijze waarop de eternite-panelen dienen aangebracht te worden, én omtrent de verschillende wijzen van benutting van haar produkten;

dat deze prospectus, waarvan een exemplaar voorgelegd wordt, geïllustreerd wordt met talrijke foto's die binnenplaatsen voorstellen waar de eternite-panelen op een wijze aangebracht worden die niet veel afwijkt van de wijze waarop de binnenplaats in kwestie werd versierd; dat namelijk noch de lambrisering der muren bij

middel van de eternitplaten met inbegrip van de « cimaise », beide door de N.V. Eternit Emaile vervaardigd, noch de bekleding van de winkeltoog met dezelfde « Elo »-platen of deze van de achtertoog van een originele of nieuwe inspiratie blijken geven, daar deze meubelen een commercieel uitzicht vertonen, dat gemeen is aan alle meubelen van die aard ;

Overwegende, dat het samenbrengen in dezelfde plaats van deze versieringen en van kunstsmeedwerk, alsook van luchters in vlaamse renaissancestijl, de harmonisering van de kleur van de muren met deze versieringselementen, aan bedoelde plaats een aantrekkelijk uitzicht kan geven, dat aan het oeuvre van de architect te danken is ; dat deze geslaagde schikking van gebruikelijke versieringen echter aan de architect, die de ontwerper ervan is, het recht niet geeft zich tegen alle gelijkwaardige toepassingen te verzetten ;

Overwegende, dat er in de tweede plaats trouwens dient opgemerkt, dat het uit de gegevens van de bundel geenszins blijkt, dat verweerder tot een slaafse namaking van de versieringen zou overgegaan zijn ; dat weliswaar bij dezelfde firma « Elo » door hem eternitlambrizeringen werden bekomen, die de muren, de toog en de achtertoog bekleden, die alle drie echter op een wijze versierd werden, die niet juist dezelfde is als deze die door eiser toegepast werd ; dat de tint der muren, de tekening van het kunstsmeedwerk en het formaat van de luchters ook verschilt ;

Overwegende, dat het uit de vorige bestanddelen blijkt, dat de wet van 22 maart 1886 terzake niet toepasselijk is ;

Overwegende dat artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek tweede grond van de vordering, die eiser terzake inroept, evenmin hier van toepassing is ; dat dit artikel immers niet toepasselijk is wanneer de door vermelde wet van 22 maart 1886 gestelde voorwaarden aanwezig zijn enerzijds ; dat het anderzijds niet blijkt en trouwens niet wordt beweerd dat de handelwijze van verweerder een fout zou uitmaken die buiten de voorwaarden van de wet op de auteursrechten tot het toekennen van schadevergoeding zou kunnen aanleiding geven ;

Overwegende, dat de vordering derhalve deze tweede grond insgelijks mist ;

Overwegende, dat verweerder thans verklaart te verzaken aan de wedereis, die hij wegens het roekeloos en tergend geding ingediend had ;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende ;

Verklaart de vordering ongegrond en wijst ze af ; verwijst eiser in de gedingskosten.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

22 juni 1956.

Voorzitter : M. Maes.

Rechters : M.M. Soetaert en Blomme.

Advocaten : Mrs Martens en Van Hille.

Rechtsvordering. — Dezelfde eis als voor de burgerlijke rechtbank ook ingesteld voor de strafrechtbank. — Niet-ontvankelijkheid van deze laatste vordering wegens litispendingie.

Na een geding voor de burgerlijke rechtbank te hebben ingesteld, stelt de benadeelde zich burgerlijke partij voor de strafrechtbank om op grond van hetzelfde gebrek aan vooruitzicht dezelfde schadevergoeding te vorderen.

Afstand van het burgerlijk geding op voorwaarde dat de eis voor de strafrechtbank onvankelijk en gegrond wordt verklaard. Zulks betekent niet een afstand van de eis en is wellicht zelfs niet een afstand van instantie.

Een geschil, dat verband houdt met een afstand van instantie maakt een incidentele eis wit, waarover alleen de rechtbank, voor wie de hoofdeis aanhangig is, kan beslissen.

Niet-ontvankelijkheid van de eis voor de strafrechtbank wegens litispendingie.

O. M. en D. V. b.p. t/ G.

Overwegende dat uit de conclusies van de partijen blijkt, dat de burgerlijke partij reeds een geding heeft ingeleid vóór de burgerlijke rechtbank te Gent om op grond van het bovengemeld gebrek aan vooruitzicht, vergoeding te vorderen voor de schadelijke gevolgen van dit ongeval ;

Overwegende dat dit geding ten gevolge van het instellen der strafvordering geschorst is overeenkomstig artikel 4 der wet van 17 april 1878 ;

Overwegende dat de burgerlijke partij verklaart van dit burgerlijk geding afstand te doen op voorwaarde dat haar stelling voor de correctionele rechtbank geldig, onvankelijk en gegrond zou worden verklaard ;

Overwegende dat deze afstand van geding klaarblijkelijk slechts een afstand van instantie, niet van eis beoogt, vermits hij gedaan wordt onder voorwaarde dat de eis onvankelijk en gegrond worde bevonden ; dat men zich zelfs afvragen kan of op zulke wijze ook maar van de instantie afstand wordt gedaan, vermits deze aldus in het leven wordt gehouden tot ze overbodig is ;

Overwegende echter dat de verdachte de geldigheid van deze afstand betwist op grond van niet naleving van artikel 402 Rv. ;

Overwegende dat de betwistingen die verband houden met een afstand van instantie, een incidentele eis uitmaken, die alleen door de Rechtbank, voor wie de hoofdeis aanhangig is, kan worden beslist. (Brussel 30 april 1913 ; P.P. 1913, 801 ; Van Lennep I, n° 518 ; R.P.D.B. Tw. Désistement n° 9 ; artikel 38 Bevoegdheidswet 25 maart 1876) ;

Overwegende dat, waar wel het bestaan van de eis voor de burgerlijke rechtbank en niet de afstand ervan vast staat, dezelfde eis vóór de correctionele rechtbank onontvankelijk is, niet op grond van de spreuk « Electa una via, recursum non datur ad alteram », maar op grond van de litispendingie (Vgl. advies P.G. Cornil vóór Cass. 27 mei 1943, Pas. 1943 blz. 207 en volgende) ;

Op deze gronden,

De Rechtbank

Verklaart de eis van de burgerlijke partij D.V. niet ontvankelijk en verwijst ze in haar kosten van stelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE LEUVEN

1e Kamer. — 8 januari 1957.

Voorzitter : M. Vanden Schrieck.
Referendaris : M. Van Boxsom.
Advocaten : Mrs Favart en Deneef.

Oneerlijke mededinging. — Handels- of fabrieksmerk. — Niet voor deponering vatbare benaming. — Verwarring niet te duchten.

De benaming S.E.P.H.A. kan niet worden beschouwd als een voor deponering vatbare benaming, daar zij niet beantwoordt aan de voor een handels- of fabrieksmerk gestelde vereisten; zodanig merk moet immers een denkbeeldige benaming of een denkbeeldig teken uitmaken.

De benaming S.E.P.H.A. is enkel en alleen de afkorting van de maatschappelijke naam van de eisende vennootschap en valt als dusdanig niet onder toepassing van de wetgeving op de handels- en fabrieksmerken.

Indien eiseres, zoals zij ertoe verplicht is, haar hoedanigheid van vennootschap duidelijk kenbaar zou maken op haar producten doordat zij de benaming S.E.P.H.A. zou doen volgen door de vermelding « Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid », zouden er voldoende waarborgen bestaan voor niet-verwarring met de producten van verweerder.

P.V.B.A. Sepha t/ Dewamme (Sephabel).

Aangezien de vordering er toe strekt te horen zeggen voor recht, dat door de benaming « Sephabel » te gebruiken, welke, volgens aanlegster, vatbaar is voor verwarring met de benaming van hare vennootschap, verweerder zich schuldig maakt aan oneerlijke mededinging; zich verweerder bijgevolg te horen verbodden om in de toekomst de benaming « Sephabel » te gebruiken en van heden af wegens dit gebruik een schadevergoeding van 30.000 fr. te betalen; aanlegster tenslotte te horen machtigen het tussen te komen vonnis bekend te maken in drie belgische dagbladen of tijdschriften, naar haar keuze;

Gerechtigde intresten en kosten;

Aangezien aanlegster tot staving harer vordering doet gelden, dat zij op 1 juni 1938 opgericht werd onder de afgekorte benaming « S.E.P.H.A. » en dat zij onlangs heeft vernomen dat verweerder sedert ettelijke jaren de benaming « Sephabel » heeft opgenomen om zijn handel in pharmaceutische producten schier identiek aan de hare te betitelen; dat volgens aanlegster het hier over een verwante benaming zou gaan van aard om met de hare een des te schadelijker verwarring te stichten, daar het producten zou beogen, waar-

van de natuur de kennis van hun oorsprong eist evenals een bijzondere omzichtigheid;

Aangezien eerst en vooral dient aangenomen, dat de ingestelde eis wel ontvankelijk is in strijd met wat verweerder hieromtrent beweert;

Aangezien het inderdaad ten onrechte is, dat verweerder aanvoert, dat de huidige vordering in oneerlijke mededinging niet ontvankelijk zou zijn onder voorwendsel, dat de kwestige benaming, alhoewel zogezegd vatbaar voor deponering, in feite en in rechte nooit voorafgaandelijk als merk gedeponeerd werd.

Aangezien inderdaad dient aangestipt, dat de benaming S.E.P.H.A. geenszins kan beschouwd worden als een benaming, vatbaar voor deponering, daar zij namelijk niet beantwoordt aan de vereisten, gesteld voor een handels- of fabrieksmerk, dewelke inderdaad een denkbeeldige benaming of een denkbeeldig teken moeten uitmaken;

Aangezien de benoeming S.E.P.H.A. immers enkel en alleen de afkorting is van de maatschappelijke naam der aanleggende vennootschap en als dusdanig niet valt onder toepassing der wetgeving op de handels- en fabrieksmerken;

Aangezien in die voorwaarden de eis van aanlegster, gesteund alleen op de beweerde inbreuk op de bescherming van de maatschappelijke benaming, ongetwijfeld ontvankelijk is en dat zodus dient onderzocht of de benaming door verweerder gebruikt, van aard is werkelijk schadelijke verwarring te stichten met de maatschappelijke benaming van aanlegsters' vennootschap; Aangezien uit de bestanddelen der zaak ten gronde blijkt en dient afgeleid, dat het stelsel van aanlegster hieromtrent niet gegrond is;

Aangezien inderdaad, zoals hoger betoogd, de benaming S.E.P.H.A. de afkorting is van de maatschappelijke naam ener vennootschap, wanneer verweerder een fysieke persoon is, die uitsluitend pharmaceutische producten verkoopt van eigen fabricatie onder de benaming « Laboratoire Sephabel Louvain », gevolgd door zijn naam en zijn hoedanigheid van apotheker;

Aangezien, indien aanlegster, zoals zij er toe gehouden is, hare hoedanigheid van vennootschap duidelijk kenbaar maakte op hare producten met de benaming S.E.P.H.A. te doen volgen door de melding « Personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid », er voldoende waarborgen van niet-verwarring met de betiteling der producten van verweerder zou bestaan ondanks het feit, dat op gebied van pharmaceutische producten de benamingen vaak op elkaar gelijken;

Aangezien, onafgezien van voormelde beschouwingen, overigens op afdoende wijze blijkt, dat tussen de verpakkingen en de benamingen van verschillende producten door beide partijen vervaardigd er een voldoende onderscheid bestaat om verwarring betreffende de oorsprong der kwestige producten te voorkomen en meteen om een vordering in oneerlijke mededinging ongegrond te maken;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Alle andere en meer omvattende besluiten verwerpende;

Verklaart aanlegster's vordering ontvankelijk maar niet gegrond; Wijst haar er van af met veroordeling tot de kosten;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-teenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 16 oktober 1956.

Voorzitter : M. Blauwaert.
 Rechters : M.M. Maes en Belpaire.
 Referendaris : M. Cloquet.
 Advocaten : Mrs Maillet en Geerinckx.

Aanneming van werk. — Betrekkelijk forfait. — Niet-toepasselijkheid van artikel 1793 B.W. — Beding ten voordele van de aannemer omtrent gemene muur.

Wanneer bijzondere bedingen van algemene afwijken, dienen alleen de eerste in acht te worden genomen op de punten, welke de afwijking betreft (specialia generalibus derogant).

Beding, dat de aanbesteder zich het recht voorbehoudt alle veranderingen, die hij nodig acht, aan de overeengekomen werken te doen uitvoeren en dat bij voorkomend geval de bedongen prijs zal worden verhoogd met die van de niet voorziene werken.

Dit beding, dat aan de aanbesteder het vermogen toekent eenzijdig het voorwerp van de werken te wijzigen, is de negatie van een volstrekt forfait; bij dit laatste mogen de wijzigingen van de aanbesteder inderdaad niet bevolen worden zonder toestemming van de aannemer.

Artikel 1793 B.W. is niet toepasselijk op de aanneming van werk, die slechts een betrekkelijk en niet een volstrekt forfait uitmaakt.

Het beding, dat de gemeenschappelijkheid van de scheidingsmuur « ten voordele » blijft van de aannemer, is geldig. Dat beding bedoelt niet, dat de aannemer « mede-eigenaar » zal worden van de gemene muur, doch dat de « waarde » van die gemeenschappelijkheid ten voordele blijft van de aannemer.

Van Hecke t/ Mr Geerinckx q.q. (faillissement Claeys).

Overwegende dat de overeenkomst tussen de partijen afgesloten, bestaat in een contract van 6 augustus 1951, waarbij Albert Claeys zich verbond een huis te bouwen « volgens plan door partij anderzijds (Frans Van Hecke) aanvaard », belovende zich te gedragen naar de voorwaarden van het algemeen lastenboek van de Staat en dit van de Provincie, voor zoveel er niet wordt van afgeweken ;

Overwegende dat partijen akkoord zijn dat een speciaal lastkohier met bestek eveneens toepasselijk was op de litigieuze werken ;

Overwegende dat, wanneer de meer speciale bedingen van de meer algemene afwijken, de eerste alleen dienen in acht genomen te worden op de punten welke de afwijking betreft (specialia generalibus derogant) ;

Overwegende dat het speciaal lastkohier de aard der onderneming beschrijft als « een onderneming tegen » een vaste som bepaald over het geheel zonder uitsondering ;

Doch overwegende dat het aannemingscontract juist een uitzondering aan dit speciaal lastkohier brengt, wanneer gezegd contract sub 5°) bepaalt : « De eigenaar behoudt zich het recht voor gedurende de werken » alle veranderingen welke hij nodig acht aan de voorzine werken te doen uitvoeren. Bij voorkomend geval » zullen de niet voorziene werken in vermeerdering » worden gebracht op de eerst vastgestelde prijs ;

Overwegende dat dit laatste beding, dat voor de eigenaar het vermogen voorziet eenzijdig het voorwerp

van de werken te wijzigen, juist de negatie is van een volstrekt forfait ;

dat bij volstrekt forfait de wijzigingen door de eigenaar inderdaad niet mogen bevolen worden, zonder de toestemming van de aannemer (Delvaux II, nr 334, blz. 406 en 407, en nr 353) ;

Overwegende dat het artikel 1793 van het Burgerlijk Wetboek niet toepasselijk is op de litigieuze werken, vermits die aanneming een betrekkelijk en geen volstrekt forfait uitmaakt ;

Overwegende dat er derhalve aanleiding bestaat om de afrekening op te maken van de werken in min en in meer ;

Overwegende dat het vaststaat dat eiser het huis heeft bewoond sedert augustus 1952 ;

Overwegende dat hij niet bewijst op dat ogenblik enig protest of voorbehoud aan de aannemer te hebben betekend nopens de hoedanigheid van de werken die toen uitgevoerd waren ;

Overwegende dat de zichtbare gebreken die toen konden bestaan, bijgevolg als aanvaard dienen beschouwd te worden ;

Overwegende dat eiser weliswaar op 21 augustus 1953 aan Albert Claeys een schrijven liet geworden waar'n hij de vervanging vroeg van de sporten der trapleuningen, die door de molm bleken aangetast te zijn ;

Overwegende dat het aan de hierna benoemde deskundige zal behoren zijn advies te uiten nopens de kwestie te weten of het mag beschouwd worden dat dit gebrek tot rond 21 augustus 1953 een verborgen gebrek is gebleven ;

Overwegende dat eiser beweert op de oorspronkelijke aannemingsprijs van 330.000 fr., 304.020 fr. te hebben afgekort ;

dat hij nochtans niet bewijst meer dan 303.020 fr. te hebben gestort ;

dat verweerder q.q. geen ander bedrag erkent ;

Overwegende dat eiser ten onrechte de voorwaarde nietig noemt waarbij bedongen werd (art. 9) dat de gemeenzaamheid van de scheidingsmuur « ten voordele blijft van de firma Premiebouw » ;

Overwegende dat dit beding niet dient geïnterpreteerd te worden zoals eiser het doet, als bedoelende dat de aannemer « medeëigenaar » zou worden van de gemene muur, doch wel dat de « waarde » van die gemeenzaamheid ten voordele blijft van de aannemer ;

dat die waarde thans alleen kan betreffen de delen van de scheidingsmuur die als afsluiting dienen voor de geuur, vermits de geuur nog niet heeft gebouwd ;

dat andere delen in de toekomst gemeen kunnen worden ;

Overwegende dat de hierna aangestelde deskundige rekening zal dienen te houden met de richtsnoeren uit bovenstaande overwegingen ;

Overwegende dat verweerder de kosten van de dagvaarding d'ent te dragen, bij toepassing van artikel 508 van de faillissementswet ;

Om deze redenen,

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden,

Gehoord de heer Louis Blauwaert, Rechter-commissaris, in zijn verslag,

Verklaart de vordering ontvankelijk en vooraleer ten gronde recht te doen, stelt aan als deskundige de heer Joseph Van Coillie, ingenieur-architect, Monseigneur Stillemansstraat 49 te St-Niklaas-W., met opdracht de partijen te aanhoren in hun voordrachten en vorderingen en aan de hand van de richtsnoeren

in bovenstaande overwegingen vermeld: 1°) zijn advies te uiten nopens het zichtbaar of onzichtbaar karakter van de gebreken, waarover e'ser klaagt en waarvan hij het bestaan zou vaststellen; 2°) de waarde te schatten van de herstellingen van de slecht uitgevoerde werken, of hun minderwaarde indien zij niet kunnen verholpen worden; 3°) de afrekening op te maken tussen partijen;

om na het neerleggen van het deskundig verslag door de partijen geconcludeerd en gepleit te worden als naar recht;

Maakt voorbehoud van het recht van verweerster om later de waarde te vorderen van de gemeenzaamheid der delen van muren die gemeenzaam zouden worden boven de delen die het nu reeds zijn;

Verzendt de zaak naar de algemene rol.

Verwijst verweerster in de kosten van de dagvaarding;

Verdere kosten voorbehouden.

VREDEGERECHT TE KONTICH

31 december 1956.

Rechter: M. De Ridder.

Advocaten: Mrs Broeckmans en Pollet.

Gezinsvergoedingen. — In artikel 38 van het K.B. dd. 22 december 1938 wordt een feitelijke toestand bedoeld.

Voor de toepassing van artikel 38 van het K.B. dd. 22 december 1938 wordt een feitelijke toestand bedoeld, die ook als dusdanig moet worden bewezen

Onderlinge Kas voor Middenstand t/ Ceulemans.

Overwegende dat de eis strekt om bij toepassing van artikel 38 van het K.B. van 22 december 1938, betaling te bekomen van het 2e semester 1954, het jaar 1955 zijnde met de pensioenbijdrage een bedrag van 4.368 fr.;

Overwegende dat verweerster besluit tot de niet-toepasselijkheid van het artikel 38 om reden dat zij geen 10 jaar handel heeft gedreven en dus geen bijdragen verschuldigd is als gewezen buiten dienst staande arbeidster.

Dat zij bij tegeneis van de af de 2e semester 1950 gestorte bijdragen terugvordert, ten belope van 5.224 frank.

Overwegende dat aanlegster haar zienswijze steunt op het feit, dat verweerster, zowel bij de inschrijving in het handelsregister als in het toetredingsformulier en aan de toezieners van aanlegster op 6 maart 1951 telkens verklaard heeft dat «de datum waarop de exploitatie begonnen is» de 1e oktober 1920 is.

Overwegende dat verweerster hierop doet opmerken dat haar moeder, dame Ceulemans, vanaf 1 oktober 1920 tot 12 oktober 1940 op hetzelfde adres een kruide-niershandel heeft uitgebaat en dat deze handel door haar dochter werd overgenomen op 12 oktober 1940.

Overwegende dat verweerster op de kwestieuze vraag, die overigens verschillend kan geïnterpreteerd worden, niet noodzakelijk heeft willen bedoelen, dat «zij persoonlijk» de zaak zou geëxploiteerd hebben van af 1 oktober 1920, maar evengoed kan bedoeld hebben dat de exploitatie van de handelszaak op hetzelfde adres sedert die datum begonnen was.

Dat dit alleszins een feitelijke kwestie is, die ook in

feite moet bewezen worden, zoals trouwens aanlegster het ook zou eisen.

Dat voor de toepassing van artikel 38 een toestand «in feite» beoogd wordt, die ook als dusdanig moet bewezen worden en dat, zoals gezegd, het antwoord van verweerster op de enigszins dubbelzinnige vragen omtrent de datum waarop de exploitatie van de handelszaak in het rechtsgebied is begonnen, niet als een bindende bekentenis omtrent deze feitelijke kwestie kan worden aangezien;

Overwegende dat het al eigenaardig zou voorkomen dat deze handelszaak in 1920 door de toen 22-jarige verweerster zou in exploitatie genomen zijn.

Dat verweerster een verklaring van de burgemeester van Lint voorlegt, die bevestigt dat de handelszaak van de moeder (Wed. Ceulemans) vanaf 12 oktober 1940 voortgezet werd op naam van de dochter en de handel stop gezet werd op 15 april 1950.

Dat nochtans dergelijke attesten van de burgemeester steeds door aanlegster als een voldoende bewijs worden aangezien. (.....)

Overwegende dat aldus niet alleen niet bewezen wordt dat verweerster tien jaar een zelfstandig beroep heeft uitgeoefend, maar dat zij integendeel het bewijs levert dat zij dit geen tien jaar heeft gedaan.

Dat aldus artikel 38 terzake niet toepasselijk is.

Dat zulks de ongegrondheid van de eis en de gegrondheid van de tegeneis impliceert.

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, rechtdoende tegensprekelijk en in eerste gebied, wijzen aanlegster af van haar eis, kosten ten hare laste.

Geven akte aan verweerster van haar tegeneis en er op rechtdoende:

verwijzen aanlegster, verweerster op tegeneis, om aan verweerster, aanlegster op tegeneis, te betalen de som van 5.224 frank wegens ten onrechte betaalde bijdragen sedert het tweede halfjaar 1950 tot de eerste semester 1945, met de intresten en de kosten.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

2e Kanton. 13 december 1956.

Rechter: M. Jans.

Advocaten: Mrs Pierlet en Dom.

Verzet tegen verstekvonnis. — Een aan de gekozen woonplaats betekend verzet is nietig.

Krachtens de artikelen 4 en 20 Rv. moet het verzet worden betekend aan de werkelijke woonplaats van de gedaagde in verzet of aan hem in persoon.

Het verzet, dat is betekend aan de gekozen woonplaats, door verweerster op verzet vermeld in het exploit van betekening van het verstekvonnis, tegen hetwelk het verzet is gericht, is nietig.

Closet t/ C. O. O. Antwerpen.

Overwegende dat verweerster op verzet in hoofddorde de nietigheid van het verzet opwerpt;

Overwegende dat het verzet betekend werd aan de gekozen woonplaats voor verweerster op verzet aangeduid in het exploit van betekening van het vonnis waartegen verzet;

Overwegende dat krachtens artikelen 20 en 24 W.B.R. het verzet dient betekend te worden aan de werkelijke woonplaats of aan de persoon (Rechth. Verviers, 5 december 1894, P.P. 1895, n° 425; Vred. Charleroi, 26 mei 1875, Pas. 1875, III, 237);

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, rechtdoende tegensprekelijk, verklaren het exploit van verzet nietig en bijgevolg het verzet onontvankelijk.

Wijzen het af.

Zeggen voor recht dat het vonnis waartegen verzet, zijn volle kracht zal behouden.

Zeggen dat de kosten van verzet ten laste van aanlegger op verzet zullen blijven.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Programma van het jaarlijks congres dat gehouden wordt te Leuven op 22 en 23 juni 1957.

* * *

Zaterdag, 22 juni :

- 14.30 u. Algemene vergadering in het Gerechtshof.
- 17.— u. Ontvangst op het stadhuis door het Gemeentebestuur van Leuven.
- 19.30 u. Banket in de wandelzaal van het Gerechtshof.
- 22.30 u. Ontvangst in de foyer van de Stadsschouwburg. — Bal.

Zondag, 23 juni :

- 9.30 u. In de Abdij van Park : Plechtige Mis. — Ontvangst door de Hoogerwaardige Abt. Bezoek aan de Abdij, prachtig gebouw in barokstijl. De deelnemers zullen er rechtstreeks naartoe rijden met私家atwagens. ofwel Geleid bezoek aan de Bibliotheek der Universiteit, de Musea en voornaamste monumenten. (Samenkomst om 10.30 u. aan de Bibliotheek, Mgr. Ladeuzeplein.)
- 12.30 u. Vertrek aan het Gerechtshof naar het kasteel van Arenberg te Heverlee. Het aperitief zal geschonken worden in het park van het kasteel.
- 13.30 u. Lunch in de oude wapenzaal van het historisch kasteel. Bezoek aan het kasteel. Wandeling door het park, geleid bezoek aan het Kerncentrum, de tropische serren en het laboratorium van thermodynamiek (reactiemotor).

Opmerkingen :

1. De echtgenoten en familieleden van de confraters die deze vergezellen worden toegelaten tot al de plechtigheden en ontvangsten, evenals tot het banket en de lunch, behalve tot de algemene vergadering voorbehouden aan de leden van het Verbond.

De advocaten die deelnemen aan de algemene vergadering van 22 juni worden verzocht bij hun aankomst naar het Gerechtshof te gaan waar een permanent bureau zal ingericht zijn.

Hun echtgenoten en familieleden zullen zich eveneens begeven naar het Gerechtshof. Zij zullen ontvangen worden in de lokalen van de Raad der Orde door de echtgenoten van de leden van de Raad der Leuvense Orde. Zij zullen de gelegenheid hebben de Kollegiale Kerk te bezoeken en er de wereldberoemde meesterwerken der schilder- en beeldhouwkunst te bewonderen, en zich naar het groot Begijnhof te begeven, dat één der best bewaarde is van het land.

2. Onkosten :

- a) verplichte deelnemingskaart die toegang geeft tot alle plechtigheden, bal inbegrepen : 50 fr.;
- b) banket van 22 juni : 275 fr. (175 fr. voor de stagiaires);
- c) ontbijt van 23 juni : 225 fr. (150 fr. voor de stagiaires).

3. Vervoer :

De confraters die de verplaatsing doen per auto worden verzocht op bijgaand inschrijvingsbulletin het aantal plaatsen aan te duiden waarover zij zullen beschikken.

Een parkeerplein zal ingericht worden op het Smoldersplein (Gerechtshof) en op de Rijsschoolplaats. De voertuigen zullen er mogen blijven staan vanaf zaterdag, 22 juni, te 14 u. tot zondag, 23 juni, te 13 u.

4. Nachtverblijf :

De deelnemers die wensen te Leuven te vernachten worden verzocht zich bij Meester Paul Raes, 157, Bondgenotenlaan te Leuven, te laten inschrijven en het aantal en de aard der gewenste kamers aan te duiden. Uiterste datum 15 juni 1957.

5. De avondkledij is gewenst voor het banket van 22 juni. Om van kledij te veranderen zullen de deelnemers die niet in Leuven vernachten, de traditionele gastvrijheid genieten van de families der Leuvense confraters. Verzoek de wens ervan uit te drukken op het inschrijvingsbulletin.

6. De confraters worden uitdrukkelijk verzocht bijgaand inschrijvingsbulletin uiterlijk tegen 15 juni 1957 terug te zenden. De laattijdige inschrijvingen zullen slechts in de maat van het mogelijke kunnen aanvaard worden.

7. 's Zondags zijn er avondmissen om 17.30 u. in de collegiale St-Pieterskerk en in de St-Geertruidekerk.

De Balie van Leuven zal u met vreugde en genoeg ontvangen en verwacht u zeer talrijk.

WETGEVING

WETSVOORSTEL

tot aanvulling van artikel 214B van het Burgerlijk Wetboek betreffende de overdrachten van inkomsten, schuldvorderingen en arbeidsopbrengsten.

Toelichting

Mevrouwen, Mijne Heren,

Om het in ontvangst nemen door een van beide echtgenoten — doorgaans de vrouw — van de inkomsten, schuldvorderingen en opbrengsten van de arbeid van de andere echtgenoot, te vergemakkelijken, wanneer deze tekort komt aan de verplichting om in de behoeften van het huishouden bij te dragen, heeft artikel 214b van het Burgerlijk Wetboek een bijzonder gemakkelijke procedure ingesteld, die geregeld wordt bij artikel 214g van hetzelfde Wetboek.

Het vonnis, waarbij overdracht van loon wordt toegekend, moet niet meer worden gevolgd door de ingewikkelde procedure inzake beslag onder derden, doch enkel door een kennisgeving van de griffier aan de derden-schuldenaars.

Maar dikwijls komt het voor dat de gezinshoofden, die zich aan hun verplichtingen hebben onttrokken, zodat artikel 214 b van het Burgerlijk Wetboek moet worden toegepast, nogal veranderlijk zijn en gemakkelijk van werkgever veranderen.

Om te vermijden dat de echtgenote bij iedere verandering van werk een nieuw verzoekschrift aan de vrederechter moet richten overeenkomstig artikel 214 b van het Burgerlijk Wetboek, heeft de rechtspraak in zeer vele gevallen de formule aangenomen, volgens welke de lonen welke de echtgenote in ontvangst mag nemen, niet alleen die zijn welke de man verdient op het tijdstip waarop het vonnis op grond van artikel 214 b wordt gewezen, maar ook de lonen, die zullen verdiend worden «bij alle andere werkgevers, bij wie de echtgenoot in de toekomst in dienst mocht treden».

De rechtspraak is evenwel niet eensgezind. Dit blijkt namelijk uit een vonnis van 24 april 1956 van de Burgerlijke rechtbank te Nijvel (Journal de Tribunaux, 16 september 1956, bladzijde 499) waarin wordt gezegd dat dergelijke bepaling die slaat op een toekomstige toestand, niet overeenkomt met de wet. Hiertegen wordt namelijk ingebracht dat daardoor in zekere zin een stelsel van feitelijke scheiding zou worden ingevoerd, dat door de wet als zodanig niet wordt toegelaten.

Dergelijke opwerping houdt geen rekening met de noodwendigheden van het praktisch leven.

Indien de echtgenote een nieuw vonnis moet aanvragen telkens als de man van werkgever verandert, valt een groot deel van de bij artikel 214 b verleende voordelen weg. Het kan in die omstandigheden immers verkiezelijk worden een gewoon vonnis met toekenning van uitkering tot onderhoud aan te vragen om onmiddellijk beslag onder derden te doen leggen bij de opeenvolgende werkgevers van de man, wat onmogelijk is op grond van artikel 214 b, genomen in de beperkende zin waarvan hierboven sprake is. In dit geval moet zij zich immers telkens opnieuw tot de vrederechter wenden, een verzoek indienen, dagvaarding bekomen, opnieuw onderhandelen over het bedrag van de toe te kennen overdracht van loon en zich uitgaven getroosten voor procedure en raadsman.

Daarom achten wij het wenselijk, om een einde te maken aan de aarzelingen in de rechtspraak, uitdrukkelijk in de wettekst te bepalen dat de overdracht van inkomsten, schuldvorderingen en opbrengsten van de arbeid n'et alleen kan geschieden bij de werkgever die de betrokkene in dienst heeft op de datum van het vonnis, maar tevens bij alle toekomstige werkgevers.

Deze oplossing zou de man geen nadeel berokkenen, want indien hij minder gaat verdienen ingevolge een verandering van betrekking, kan hij steeds wijziging aanvragen van het toegekende bedrag, zoals uitdrukkelijk is bepaald in artikel 214 f van het Burgerlijk Wetboek: «Indien de wederzijdse toestand der echtgenoten het wettigt, kan het vonnis gewijzigd worden, zelfs als het definitief geworden is.»

E. Charpentier.

Wetsvoorstel

Einig artikel.

Aan artikel 214 b van het Burgerlijk Wetboek wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

«De rechter kan machtiging verlenen om de opbrengsten van de arbeid in ontvangst te nemen, niet alleen bij de werkgever van de in gebreke blijvende echtgenoot, maar ook bij alle werkgevers bij wie de echtgenoot in de toekomst in dienst mocht treden.»

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

1 mei - 31 mei 1957

I. Staats- en Administratief Recht.

1. *Burgerlijke slachtoffers van de wereldoorlogen - pensioen.* — De wet van 24 april 1957 (S. 1 mei 1957, 3118) wijzigt de wetten betreffende het herstel te verlenen aan de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1914-1918 en aan de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945. De vergoedingspensioenen worden aangepast.

2. *Financiën - Begroting.* — De wet van 12 april 1957 (S. 4 mei 1957, 3182) stelt de begroting vast van ontvangsten en uitgaven voor orde voor het dienstjaar 1957.

3. *Financiën. - Lening door N.M.B.S.* — Bij K.B. van 3 mei 1957 (S. 6-7 mei 1957) wordt de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen ertoe gemachtigd een 5 % lening met 10 of 15 jaar looptijd, groot 1 miljard frank, uit te geven.

4. *Internationale Overeenkomst.* — De wet van 29 maart 1957 (S. 10 mei 1957, 3326) keurt het Internationaal Verdrag goed betreffende de arbeidsinspectie in de industrie en de handel, aangenomen door de Internationale Arbeidsorganisatie tijdens haar dertigste zitting op 11 juli 1947 te Genève.

5. *Openbare Werken.* — Het K.B. van 29 april 1957 (S. 10 mei 1957, 3339) wijzigt het K.B. van 15 januari 1957 tot instelling van een gemengde commissie voor stedenbouw.

6. *Ministerie van Verkeerswezen - Begroting.* — De wet van 10 april 1957 (S. 11 mei 1957, 3358) stelt de begroting vast van het Ministerie van Verkeerswezen voor het dienstjaar 1957.

7. *Landbouw.* — Het M.B. van 1 mei 1957 (S. 12 mei 1957, 3414) stelt het bedrag der premieën vast toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

8. *Ministerie van Economische Zaken. - Begroting.* — De wet van 10 april 1957 (S. 12 mei 1957, 3415) stelt de begroting vast van het Ministerie van Economische Zaken voor het dienstjaar 1957.

9. *Ministerie van Justitie.* — De K.Ben. van 19 april 1957 (S. 12 mei 1957, 3432-3433) wijzigen het K.B. van 14 februari 1956 tot aanvulling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Justitie.

10. *Landsverdediging.* — Het K.B. van 1 mei 1957 (S. 12 mei 1957, 3435) wijzigt het K.B. van 9 april 1952

houdende geldelijk statuut van het weddetrekkend personeel der krijgsmacht.

11. *Landbouw.* — Bij M.B. van 2 mei 1957 (S. 13-14 mei 1957, 3459) wordt de land- en tuinbouwtelling op 15 mei 1957 voorgeschreven.

12. *Verkeerswezen.* — Bij K.B. van 8 mei 1957 (S. 15 mei 1957, 3512) wordt het K.B. van 8 april 1954, houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer, aangevuld. De bepalingen van artikel 8, 2, van het K.B. van 15 juni 1954 tot aanvulling van artikel 122 van het K.B. van 8 april 1954 en gewijzigd bij artikel 2 van het K.B. van 13 juni 1956 worden door andere bepalingen vervangen. Het teken nr 1 a wordt op een weg slechts aangebracht indien het teken nr 2 tegelijkertijd wordt aangebracht op de weg die wordt bereden door weggebruikers die men moet laten voor- gaan.

Het aanbrengen van het teken nr 2 is facultatief op een hoofdweg krachtens de bepalingen van artikel 16, 2, a, c of d.

Wanneer twee wegen die geen hoofdwegen zijn krachtens de bepalingen van artikel 16, 2 a, evenwel samenkomen, brengt het plaatsen van het teken nr 1a op een dezer de verplichting mee tegelijkertijd het teken nr 2 op de andere weg te plaatsen.

13. *Ministerie van Koloniën.* — Het K.B. van 19 februari 1957 (S. 16 mei 1957, 3528) vult het K.B. aan van 16 juli 1955, houdende vaststelling van de schalen voor de bijzondere graden bij het Ministerie van Koloniën.

14. *Onderwijs.* — Het K.B. van 18 februari 1957 (S. 16 mei 1957, 3529) machtigt het Universitair Instituut voor de Overzeese gebieden, onder bepaalde voorwaarden studieleningen zonder intresten toe te kennen aan kandidaten die bewijzen dat hun materiële toestand weinig gunstig is.

15. *Onderwijs.* — De wet van 19 maart 1957 (S. 17 mei 1957, 3550) wijzigd de wet van 19 maart 1954 houdende instelling van een nationaal studiefonds.

16. *Landbouw.* — Het K.B. van 14 maart 1957 (S. 17 mei 1957, 3552) wijzigd het K.B. van 1 juni 1951, houdende regeling van de bestrijding der rundertuberculose.

17. *Ministerie van Landsverdediging.* — Het K.B. van 16 mei 1957 (S. 19 mei 1957, 3613) vult artikel 2 aan van het K.B. van 16 maart 1954 houdende vaststelling van de schalen voor de bijzondere graden bij het Ministerie van Landsverdediging.

18. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het K.B. van 15 april 1957 (S. 22 mei 1957, 3672) wijzigd het K.B. van 27 januari 1954 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Verkeerswezen.

19. *Landsverdediging.* — Het M.B. van 16 mei 1957 (S. 23 mei 1957, 3699) stelt een raadgevende commissie in van onderofficieren.

20. *Financiën.* — *Lening door P.T.T.* — Het M.B. van 20 mei 1957 (S. 24 mei 1957, 3719) stelt de uitgiftemodaliteiten van een door de Regie van Telegraaf en Telefoon onder 's Rijks waarborg te sluiten lening voor een bedrag van 500 miljoen frank vast.

21. *Ministerie van Koloniën.* — Het K.B. van 29 april 1957 (S. 25 mei 1957, 3747) wijzigd het organiek kader van het Ministerie van Koloniën.

22. *Instituut der bedrijfsrevisoren.* — Bij K.B. van 21 mei 1957 (S. 25 mei 1957, 3752) worden bepaalde diploma's erkend voor het doel der wet van 22 juli 1953, houdende oprichting van een instituut der bedrijfsrevisoren, gewijzigd bij de wet van 10 juli 1956.

23. *Ministerie van Binnenlandse Zaken. - Begroting.* — De wet van 18 maart 1957 (S. 26 mei 1957, 3774) stelt de begroting vast van het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor het dienstjaar 1957.

24. *Ministerie van Openbare Werken. - Begroting.* — Bij de wet van 27 april 1957 (S. 27 mei 1957, 3806) wordt de begroting van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw voor het dienstjaar 1957 vastgesteld.

25. *Visserij.* — Bij de wet van 12 april 1957 (S. 29 mei 1957, 3846) wordt de koning gemachtigd maatregelen voor te schrijven ten einde de visstand van de schaa- dieren- en weekdierenstand in zee te beschermen. Strafmataregelen worden voorzien.

II. Rechterlijke inrichting.

26. *Benoeming van raadsheren bij Hoven van Beroep.* — De wet van 27 mei 1957 (S. 30 mei 1957, 3878) wijzigd de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting, gewijzigd bij de wet van 10 juli 1955. Het betreft de benoeming van raadsheren bij de Hoven van Beroep te Brussel en te Gent.

III. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon.

27. *Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit.* — Het M.B. van 1 april 1957 (S. 1 mei 1957, 3126) wijzigd het M.B. van 22 september 1955 tot vaststelling van de modaliteiten en voorwaarden van erkenning der bandagisten en orthopedisten, gewijzigd bij M.B. van 25 september 1956.

28. *Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit.* — Het M.B. van 1 april 1957 (S. 1 mei 1957, 3128) wijzigd het M.B. van 14 september 1956 tot vaststelling van de voorwaarden van erkenning van gehoorprothesisten door het Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

29. *Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit.* — Het M.B. van 1 april 1957 (S. 1 mei 1957, 3130) wijzigd het M.B. van 25 september 1956 tot vaststelling van de modaliteiten en voorwaarden van erkenning der opticiens door het Rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

30. *Jaarlijks verlof.* — Het K.B. van 14 mei 1957 (S. 16 mei 1957, 3528) wijzigd het K.B. van 15 februari 1954 tot vaststelling in zake het jaarlijks verlof, van de met dagen werkelijke arbeid gelijk te stellen dagen arbeidsonderbreking en van de voorwaarden waarin deze in aanmerking mogen worden genomen.

IV. Fiscaal recht.

31. *Met het zegel gelijkgestelde taxes.* — De wet van 12 maart 1957 (S. 18 mei 1957, 3574) wijzigd het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taxes ten einde instellingen die met de zorg voor begraaftplaatsen

van buitenlandse militairen zijn belast, van sommige taxes vrij te stellen.

32. *Met het zegel gelijkgestelde taxes.* — De wet van 12 april 1957 (S. 18 mei 1957, 3575) bekrachtigt artikel 2 van het K.B. van 5 december 1955 tot wijziging van de algemene verordening op de met het zegel gelijkgestelde taxes.

33. *Met het zegel gelijkgestelde taxes.* — Het K.B. van 6 mei 1957 (S. 18 mei 1957, 3576) wijzigt het wetboek en de algemene verordening op de met het zegel gelijkgestelde taxes.

34. *Invoerrechten.* — Het K.B. van 15 mei 1957 (S. 19 mei 1957, 3608) wijzigt het K.B. van 10 december 1955, waarbij de invoer van sommige uit bepaalde landen oorspronkelijke textielproducten aan de betaling van een bijzonder recht wordt onderworpen.

H. Boonen

MEDEDELINGEN

VRIJE UNIVERSITEIT TE BRUSSEL

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de vacature van de volgende cursussen der Faculteit der Rechten :
— Administratief Recht.

De aanvragen der kandidaten, met curriculum vitae, behoren vóór 25 juni 1957 bij de heer Rector der Universiteit, 50, F. D. Rooseveltlaan, te Brussel, te worden ingediend.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeids-gerechten. - N° 4 :

La législation sociale est encore insuffisante, dit S.S. le Pape Pie XII. — Brasseur P., Tribunaux du Travail. Le point de vue de l'assesseur juridique.

Nederlands Juristenblad. - Afl. 23, 8 juni 1957 :

Prof. Mr Sjoerd Gerbrandy, Verpanding van onder-nemingen (1). — Prof. Dr J. H. A. Logemann, Vereniging voor administratief recht. — Voorjaarsvergadering van de Vereniging voor Rechtspraak, 31 mei 1956. — Prof. Mr Dr G. van den Bergh, De Raam- of Mantelwet.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie. - 8 juni 1957, n° 4495 :

Mr A. R. Bloembergen, Onderhoudsuitkeringen en lijfrenten en het arrest van 12 oktober 1955 (1). — Mr A. G. Piccardt, Wet teboekgestelde Luchtvaartuigen. — Y. D. C. van Duyn, Aantekeningen op de Successiewet 1956.

De Rechtskundige Adviseur en « De Praktijkids ». - juni 1957, n° 1 :

H. F. Van de Donk, Verloren gegane griffierechten bij dwangbevel.

Journal des Tribunaux. - N° 4154, 9 juni 1957 :

L. Grognaard, La loi du 12 mars 1957 établissant une taxe exceptionnelle de conjoncture. — J. Mallié, L'adoption et l'enfant conçu.

Recueil de Jurisprudence du Droit Administratif et du Conseil d'Etat. - 2 trimestre 1957, n° 2 :

Y. Chapel, Le régime des licences de l'Union économique belgo-luxembourgeoise.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, maart 1957, n° 3 :

Rechtspraak : voirie, divers, commerçants, enz.

Revue Pratique du Notariat Belge, 10, 20, 30 april 1957, 2410e aflevering :

M. Masson, La pension des travailleurs indépendants. — O. Van der Wynsbrugge, L'article 31 de la loi du 25 ventose an XI, sur le notariat.

Revue de Droit Intellectuel, januari-maart 1957, n°s 1-3 :

G. Beau de Loménie, L'interprétation des brevets français devant les tribunaux, compte tenu du récent décret-loi du 20 mai 1955. — A. Vander Haegen, Analyse d'une invention cinématique.

Juris Classeur Périodique, 5 juni 1957, n° 23 :

Rechtspraak met noten van R. Savatier, M. Donnier, Ch. Gabolde, P. Chambon.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"